

POLITIET

POLITIETS

TRUSSELVURDERING

2025

FORORD

Politiets hovedoppgave er å opprettholde lov og orden, etterforske lovbrudd og forebygge kriminalitet. Vi skal være innbyggernes beskytter og ivareta samfunnsikkerheten. For at vi skal lykkes, må befolkningen ha tillit til politiet og føle seg trygge i hverdagen. Politiet står overfor et todelt oppdrag: Vi må bekjempe den omfattende hverdagskriminaliteten, samtidig som vi stanser mer profesjonelle og organiserte aktører som begår samfunns-truende kriminalitet.

Kriminalitetsbildet er i stadig endring. Kriminelle opererer sømløst på tvers av landegrenser og utnytter både teknologi og strukturer i et samfunn preget av høy grad av tillit og digitalisering. Dette skaper sårbarheter som kriminelle nettverk og aktører drar nytte av, og det stiller høye krav til politiets evne til å tilpasse seg, utvikle nye metoder og ta i bruk ny teknologi.

Samtidig kan vi ikke løse disse utfordringene alene. Et tett samarbeid med andre myndigheter, private aktører og sivilsamfunnet er avgjørende for å bekjempe kriminalitet og forebygge nye trusler. Et slikt samarbeid fordrer en felles forståelse for kriminalitetstruslene vi vil stå ovenfor i året som kommer. Vi må være fleksible, fremoverlente og målrettede i vårt arbeid. Politiets trusselvurdering skal bidra til økt kunnskap om kriminalitetens utvikling og de utfordringene vi står overfor. Gjennom denne kunnskapsdelingen styrker vi vår felles evne til å forebygge, avdekke og bekjempe trusler mot samfunnet.

politidirektør

Håkon Skulstad

INNHOOLD

Ø1

INNLEDNING	6
1.1 Bakgrunn og formål	8
1.2 Hvordan politiet forstår samfunnstruende kriminalitet	9
1.3 Sentrale drivkrefter for kriminalitetet	10

Ø2

KRIMINALITET I ÅRET SOM HAR GÅTT	16
2.1 Narkotikakriminalitet	19
2.2 Voldsbrudd	21
2.3 Økonomisk kriminalitet	22
2.4 Vinningslovbrudd	23
2.5 Miljøkriminalitet	24
2.6 Cyberkriminalitet	25
2.7 Seksuallovbrudd	26
2.8 Menneskehandel	27
2.9 Hatkriminalitet	28

Ø3

SAMFUNNSTRUENDE KRIMINALITET I ÅRET SOM KOMMER	30
3.1 Organisert kriminalitet i en global og digital tidsalder	32
3.2 Kriminalitet på innsiden av næringsliv og stat	43
3.3 Kriminelle som misbruker teknologi og tillit	49
3.4 Kriminalitet som rammer miljøet og fellesskapet	53
3.5 Kriminalitet i usikre tider	56

REFERANSER

60

Ø1

INNLEDNING

1.1 Bakgrunn og formål

1.2 Hvordan politiet forstår samfunnstruende kriminalitet

1.3 Sentrale drivkrefter for kriminalitet

1.1

BAKGRUNN OG FORMÅL

Politiets trusselvurdering er en årlig rapport som reflekterer politiets mest oppdaterte og helhetlige forståelse av det norske kriminalitetsbildet. Årets rapport har spesielt fokus på kriminalitetstrusler som er samfunnstruende. Dette er kriminalitet som på ulike måter truer samfunnssikkerheten og våre felles samfunnsverdier, og som vurderes som særlig utfordrende det kommende året. Formålet med trusselvurderingen er å bidra til offentlighetens felles forståelse av trusselbildet som samfunnet står overfor.

Det er flere årsaker til at politiets trusselvurdering fokuserer på den samfunnstruende kriminaliteten. Verden utvikler seg raskt. Krig og konflikt, dyrtid og digitalisering påvirker ikke bare hvordan vi lever livene våre, men også hvordan kriminalitet begås. Ikke minst utvikler kriminaliteten seg stadig raskere i denne globaliserte og digitale tidsalderen. Dagens kriminalitet er både mer kompleks og komplisert enn tidligere, og politiet er avhengig av å samarbeide med et bredt lag av samfunnsaktører for å ivareta samfunnsoppdraget. Denne trusselvurderingen er derfor også tenkt å være et verktøy for å styrke politiets forebyggende samhandling med private og offentlige aktører.

Politiets trusselvurdering er delt inn i tre deler. Den første delen gjør rede for formål, bakgrunn og avgrensning. Kapittelet tar også for seg noen sentrale drivkrefter som har påvirket kriminalitet det siste året, og som politiet vurderer at vil fortsette å påvirke kriminalitet i året som kommer. I del to beskrives den overordnede utviklingen for kriminalitetsbildet i Norge det siste året, med utgangspunkt i den registrerte kriminaliteten. I del tre presenteres et utvalg kriminalitetstrusler som på ulike måter rammer våre felles samfunnsverdier. Disse er ikke rangert etter alvorlighet, men utgjør samlet samfunnstruende kriminalitet som politiet vil sette et særlig søkelys på.

Trusselvurderingen er utarbeidet av Kripas på vegne av Politidirektoratet og norsk politi i sin helhet. Innholdet bygger på etterretning fra alle politidistrikt og særorgan samt rapporter fra nasjonale og internasjonale aktører både i og utenfor politiet.

1.2

HVORDAN POLITIET FORSTÅR SAMFUNNSTRUENDE KRIMINALITET

Politiet jobber systematisk med forståelsen av samfunnstruende kriminalitet. Kriteriet for utvelgelsen av de særskilte kriminalitetstruslene i del tre er at de utgjør en trussel mot samfunnet som helhet. I årets trusselvurdering vektlegges kriminalitet som truer den *alminnelige tryggheten*, *økonomiske verdier*, *grunnleggende samfunnsstrukturer*, *kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner*, og *natur, dyrevelferd og kulturminner*.

Trusler mot den alminnelige tryggheten forstås som kriminalitetstrusler som påvirker enkeltpersoners ferdsel i det offentlige rom, aktivitet i det digitale rom eller deltagelse i den offentlige debatten.

Trusler mot økonomiske verdier forstås som kriminalitets-trusler som fører til direkte skader og økonomisk tap, inkludert samfunnsøkonomiske tap ved unndratt beskatning, konkurransevridning i samfunnet og utkonkurrering av virksomheter.

Trusler mot grunnleggende samfunnsstrukturer forstås som kriminalitetstrusler som undergraver eller utnytter grunnleggende samfunnsstrukturer, som et rettferdig arbeidsmarked og næringsliv, rettssystemet og demokratiske prinsipper.

Trusler mot kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner forstås som kriminalitetstrusler som skader eller hindrer kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner. Slik kriminalitet kan påvirke statens evne til å opprettholde basistjenester innen helse og omsorg, strøm, vann og finansielle tjenester.

Trusler mot natur, miljø og dyrevelferd forstås som kriminalitet som truer biologisk mangfold, klima og økosystemer. Blant konsekvensene er både tap av dyreliv og dårlig dyrevelferd. I tillegg omfattes trusler mot kulturminner, som ulovlig handel med kultur-gjenstander, hærverk og annen kriminalitet som truer vår felles kulturarv.

Foto: Unsplash

1.3

SENTRALE DRIVKREFTER FOR KRIMINALITET

Politiet er avhengig av å forstå drivkrefter i samfunnet som ofte ligger til grunn for at kriminalitet oppstår og spres seg. Verden er i kontinuerlig endring, og utviklingstrekk i samfunnet både *påvirker* og *er påvirket* av kriminalitet. Det finnes både interne og eksterne drivkrefter. Mens interne drivkrefter primært kan være motivasjonsfaktorer som for eksempel økonomisk vinning, hevn eller sjalusi, er eksterne drivkrefter forhold i samfunnet. Ved å forstå drivkreftene kan politiet i større grad arbeide mer effektivt med forebygging og bekjempelse av kriminalitet, og på sikt skape et tryggere samfunn.

PESTEL SOM RAMMEVERK

I dette arbeidet har vi tatt utgangspunkt i det analytiske rammeverket PESTEL, som kan brukes til å identifisere og forstå politiske, økonomiske, sosiale, teknologiske, miljømessige og juridiske faktorer som kan påvirke kriminalitetsbildet.

PESTEL er en utbredt samfunnsfaglig analytisk metode som hjelper brukeren med å forstå hvilke bestanddeler som påvirker en kompleks dynamikk, og hvordan det skjer.¹

En analyse av sentrale drivkrefter for kriminalitet gir et innblikk i hva som påvirker handlingene til kriminelle, samt hvilke muligheter de har for å redusere oppdagelsesrisikoen og lykkes. I dette kapittelet beskriver vi ulike *eksterne drivkrefter* som kan bidra til å forstå både siste års kriminalitetsbilde og samfunnstruende kriminalitet for året som kommer.

Sikkerhetspolitiske forhold påvirker kriminalitetsbildet i Norge

Det nasjonale kriminalitetsbildet vil kunne påvirkes av den internasjonale sikkerhetspolitiske situasjonen. Ved inngangen av 2025 preges verden av flere store konflikter, blant annet i Ukraina, Midtøsten og Afrika. Krig, konflikt og regional ustabilitet skaper flyktningstrømmer og annen irregulær migrasjon. Mennesker på flukt befinner seg ofte i en sårbar situasjon, og har gjerne reduserte muligheter for å søke eller få hjelp. Kriminelle nettverk og opportunistiske aktører vil kunne dra nytte av deres situasjon, gjennom eksempelvis menneskesmugling, menneskehandel eller ID-misbruk. Kvinner og barn har dessuten særlig risiko for å bli utsatt for seksuelle overgrep.

Tiltak som iverksettes som en konsekvens av stormaktsrivalisering, er for eksempel sanksjoner og handelsbegrensninger. I Norge har politiet indikasjoner på at enkeltaktører bistår listeførte sanksjonerte objekter og bryter forbudet mot å selge, levere, overføre eller eksportere visse typer valuta og varer. I næringslivet finnes det aktører som driver handel med sanksjonsbelagte varer eller tjenester gjennom tilslørte selskapsstrukturer. Politiet er

kjent med enkeltsaker som innbefatter beløp på flere hundre millioner norske kroner innen bransjer som shipping og fiskerinæringen.²

Det internasjonale konfliktbildet og politiske prosesser skaper ofte et politisk engasjement i befolkningen, men er også et bakteppe for hatkriminalitet og sosial uro, som kan komme til uttrykk i offentlige meningsyttringer, som demonstrasjoner. De mange demonstrasjonene i Norge det siste året har hovedsakelig forløpt uten uønskede hendelser. Det har imidlertid vært enkelttilfeller der meningsmotstandere har utøvd vold mot hverandre og mot politiet det siste året.

«Dagens unge er vitne til et mørke midt på dagen, med krigshandlinger og lidelser vi ikke trodde var mulig – i Ukraina, i Midtøsten, i Sudan.»

Statsminister Jonas Gahr Støre i Nyttårstalen 2024.³

Russisk angrep på en boligblokk i Dnipro, Ukraina. Foto: Shutterstock

Kriminalitet eller sammensatt virkemiddelbruk?

I en verden med stor spenning og geopolitisk usikkerhet øker også statlige aktørers handlingsrom for å bruke sammensatte virkemidler som kan true Norges suverenitet, befolkning, territorium, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur.⁴ Dette er handlinger begått av eller på vegne av en statlig aktør hvor hensikten gjerne er å oppnå langsiktige, strategiske mål. Både PST og Etterretningstjenesten påpekte i sine åpne trusselvurderinger for 2025 at statlige aktører bruker stedfortredere for å nå sine mål.^{5,6} Dette kan inkludere ulike typer kriminelle aktører.

Forskningslitteraturen beskriver at sammensatte trusler gjennomføres med et omfang og en alvorlighetsgrad som enkeltvis og samlet er under terskelen for krigføring. Dette er hendelser som inntreffer i fredstid, skjult eller åpent, ved bruk av lovlige så vel som ulovlige virkemidler.⁷ Eksempler på slik aktivitet kan være droneaktivitet i flyforbudssoner som lufthavner eller militære leire, eller tyveri, skadeverk og hærverk rettet mot ulike sektorer eller kritisk infrastruktur, eksempelvis energi- og telekommunikasjonsektoren.

Noen av forholdene gjennomføres i det digitale rom. Et eksempel er tyveri av sensitiv informasjon som kan komme statlige aktører til gunst. Profesjonaliseringen av organisert kriminalitet og bruken av kriminalitet som handelsvare kan lede til samarbeid mellom kriminelle og statlige aktører. Ofte er det svært krevende, både i det digitale og fysiske rom, å avklare bakenforliggende motiver for kriminalitet.

Litteraturen beskriver en grå sone under terskelen for væpnet konflikt, hvor det kan være uklart hvilken myndighet som har ansvar for å håndtere slike trusler. For politiet er dette misvisende. Det finnes ingen grå sone – bare en blå sone, som er politiets ansvarsområde. Politiet har i dette perspektivet en unik og essensiell rolle i å oppdage og avdekke hendelser som senere kan vise seg å være del av sammensatt virkemiddelbruk.

Det finnes ingen grå sone – bare en blå sone, som er politiets ansvarsområde.

Teknologiske muligheter gir kriminelle aktører bedre vilkår

Teknologisk utvikling og digitalisering har gjort samfunnet mer sammenkoblet og effektivt, men også mer sårbart. Sammenkoblingen er også global, noe som direkte og indirekte fører til at kriminelle aktører i større grad enn tidligere kan angripe norske interesser i og utenfor Norge uten selv å være fysisk tilstede. Målet i regjeringens digitaliseringsstrategi er at Norge skal være verdens mest digitaliserte land, der flest mulig oppgaver i samfunnet skal løses digitalt.⁸ For myndighetene er det imidlertid en utfordring å fortløpende utforme lovverk som holder tritt med teknologiutviklingen.⁹

Økt digitalisering har en rekke fordeler, men gir samtidig de kriminelle handlingsrom til å utvikle mer avanserte metoder. Det kan være utfordrende for befolkningen å holde følge med den raske digitale utviklingen, der det stadig blir vanskeligere å skille mellom fabrikkert og ekte informasjon. Dette gjelder spesielt innenfor utviklingen av kunstig intelligens og anonymiseringsteknologi, som gjør det mulig å produsere eksempelvis dypforfalskninger (såkalte deep-fakes) og syntetisk overgrepsmateriale. En annen konsekvens er utviklingen av nye, sofistikerte bedragerimetoder som gjør at flere blir utsatt for bedrageri nå enn tidligere. I 2024 ble eksempelvis tre av fire bedragerisaker begått helt eller delvis med digitale virkemidler.

KUNSTIG INTELLIGENS I UTVIKLING

Det siste året har kunstig intelligens blitt stadig mer tilgjengelig for offentligheten gjennom tjenester som OpenAIs ChatGPT eller Microsofts Copilot. Selv om estimatene for hvor raskt kunstig intelligens utvikler seg varierer, synes ledende teknologiske eksperter å være enige om at det foregår en eksponentiell utvikling av evne og kompleksitet. Eksempelvis uttalte Elon Musk under en konferanse i Saudi Arabia i oktober, 2024, at kunstig intelligens generelt blir ti ganger bedre hvert år, og dermed 10 000 ganger bedre innen fire år.¹⁰

Kunstig intelligens er ikke begrenset til åpent tilgjengelige verktøy, programmer og organisasjoner, som gjerne samarbeider med politimyndigheter. Kriminelle har i stor grad evnen til å utnytte og utvikle egne kunstig intelligens for sine egne formål.¹¹

Foto: Politiet

Sosiale medier og smarttelefoner er en stor del av barn og unges liv, der risikoen for å eksponeres og utsettes for kriminalitet er blitt større. Eksponering for og deling av eksempelvis voldsvideoer eller seksualiserte bilder kan bidra til en normalisering av slike handlinger.¹² Sosiale medier kan også føre til lavere terskel for å begå narkotika-kriminalitet fordi åpent tilgjengelige, digitale plattformer fungerer som arena for kjøp og salg av narkotika. Dette gjelder også rekruttering til andre typer kriminalitet.

Politiske prosesser som arena for hatefulle ytringer, konfrontasjoner og ulovlig påvirkning

Demokrati og ytringsfrihet står sterkt i Norge, med tilhørende offentlige markeringer og ytringer i det fysiske og digitale rom. Slike arenaer for meningsutveksling står imidlertid i fare for å bli utfordret, ikke bare av enkeltpersoners ekstreme ytringer, men også av andre staters illegitime påvirkningsaktivitet. Et ordskifte som domineres av et mindretalls ekstreme ytringer, fører gjerne til at andre vegrer seg for å delta i den offentlige debatten.

Trenden i den vestlige verden, der man ser et polarisert politisk landskap, gjenspeiles i noen grad også på digitale arenaer i Norge.^{13,14,15,16} Norge står overfor et stortings- og sametingsvalg i 2025. I den forbindelse vil den teknologiske utviklingen innen for eksempel kunstig intelligens være nyttig for aktører som har til hensikt å forvirre eller manipulere velgerne.¹⁷

I tillegg gjennomføres ofte ulike former for demonstrasjoner og aktivisme i tilknytning til politiske valg og prioriteringer som engasjerer interessegrupper. Dette kan føre til ulovlige handlinger i form av skadeverk, sabotasje eller voldelige konfrontasjoner.

Utfordringer i norsk økonomi skaper grobunn for kriminalitet

Norge er et rikt land med lav arbeidsledighet og et overordnet høyt velferdsnivå. Samtidig har høy prisvekst og høyt rentenivå de siste årene svekket den økonomiske situasjonen for mange – både husholdninger og bedrifter. Tall fra 2023 viser at nesten 22 prosent av husholdningene i Norge ikke har mulighet til å håndtere en uforutsett utgift.¹⁸ Økte renter har ført til høyere boliglånsutgifter, og prisvekst på mat og andre nødvendigheter har gjort det vanskeligere for mange å få endene til å møtes. I tillegg foreligger det indikasjoner på at de økonomiske og sosiale ulikhetene i Norge øker, og at den sosiale mobiliteten er redusert.¹⁹ Denne utviklingen kan føre til at flere aktører drives mot skattekriminalitet eller andre former for økonomisk kriminalitet.²⁰

Barn og unge fra familier med dårlig økonomi har ikke de samme mulighetene og ressursene til å benytte ulike tilbud som finnes innenfor utdanning, fritid og arbeid. Utenforskap og marginalisering er blant flere faktorer som kan påvirke risikoen for at barn og unge blir involvert i profittmotivert kriminalitet og rekrutteres til kriminelle nettverk. Undersøkelser viser også at unge som vokser opp i familier med arbeidsledighet og uføretrygd, er mer utsatt for vold enn andre unge.^{21,22}

Klimaendringer påvirker flere områder i samfunnet

Verdens klima blir stadig varmere. Omfanget av ekstreme hendelser som skogbranner, ekstremnedbør og jordras øker, og millioner av mennesker får ødelagt livsgrunnlaget sitt. Klimaforandringer rammer lokalt så vel som globalt. Også her til lands truer klimaendringer natur og miljø.

I Norge fører varmere vann og surere hav i kombinasjon med andre typer ytre påvirkninger til endringer i arts-sammensetningen i marine økosystemer. Både i kyst- og havområder kan vi forvente et større innslag av sørlige arter som sprer seg nordover og skaper forstyrrelser i næringskjedene.²³ Større usikkerhet om hvordan

fiskebestandene utvikler seg kan påvirke kvotetildelingene, som igjen kan bidra til å svekke livsgrunnlaget for fiskere. Endrede kvoter kan føre til økt omfang av fiskerikriminalitet i form av brudd på kvotebestemmelser.

Klimaendringer fører også til at ulike naturtyper vokser eller minker i utstrekning og artsmangfoldet trues. Norske truede arter, både dyr og planter, vil kunne være svært ettertraktet hos samlere og dermed eksponert for ulovlig internasjonal handel.

Oversvømmelse på Gol, 2023. Foto: Shutterstock

Ø2

KRIMINALITET I ÅRET SOM HAR GÅTT

2.1 Narkotikakriminalitet

2.2 Voldslovbrudd

2.3 Økonomisk kriminalitet

2.4 Vinningslovbrudd

2.5 Miljøkriminalitet

2.6 Cyberkriminalitet

2.7 Seksuallovbrudd

2.8 Menneskehandel

2.9 Hatkriminalitet

Befolkningen skal føle seg trygge og ha tillit til at politiet løser samfunnsoppdraget sitt. For å kunne gjøre det må vi forstå hvordan kriminaliteten overordnet har utviklet seg, og lære av utviklingen. Ved å analysere kriminaliteten i bredden i sammenheng med hvilke drivkrefter som ligger bak, kan politiet mene noe om hvilke kriminalitetstrusler som anses som samfunnstruende.

Politiets straffesaksregister, der alle anmeldte lovbrudd registreres, gir en indikasjon på utviklingen i det norske kriminalitetsbildet. Samtidig er det ytre faktorer som påvirker tallene, og statistikken må leses i lys av dette. Slike faktorer kan være befolkningens anmeldelses-tilbøyelighet, offentlige og private virksomheters anmeldelsesrutiner, endring i politiets registrerings-praksis samt variasjon i politiets innsats og prioriteringer over tid.

Mengden registrert kriminalitet vil også påvirkes av kulturell forståelse og samfunnets holdninger til kriminalitet. Taushetskultur og indre justis i kriminelle og andre miljøer påvirker statistikken og fører til mørketall. For å tegne et helhetlig bilde av hvordan kriminaliteten i Norge utvikler seg, ser denne rapporten registrert kriminalitet i sammenheng

med en rekke andre kunnskapsprodukter. Dette inkluderer blant annet politiets egne etterretningsrapporter som tar for seg konkrete aktører eller går i dybden på utviklingen innen ulike kriminalitetstrusler og fenomener.

Tall fra politiets straffesaksregister for de siste sju årene viser først noen år med nedgang i antall registrerte lovbrudd. Dette snudde imidlertid i 2022, og utviklingen har vært oppadgående siden. En forklaring kan være at samfunnet har lagt pandemien bak seg. Vinnings- og trafikklovbrudd er kategoriene med flest anmeldte saker, også som i de siste årene. Nedenfor presenteres de største kriminalitetsområdene politiet jobber med, og utviklingen innenfor disse. Dette inkluderer også kriminalitet som involverer mindreårige, altså personer som ikke har fylt 18 år.²⁴

KRIMINALSTATISTIKK

Kriminalstatistikk gjengitt i dette kapitlet er i all hovedsak hentet fra politiets drifts-statistikk. Denne statistikken er basert på informasjon fra politiets saksbehandlings-system (BL) og hentes fra Straffesaks-

registeret (Strasak). Datagrunnlaget har ikke gjennomgått tilsvarende feiltesting og kvalitetssikring som Statistisk sentralbyrås (SSB) offisielle kriminalstatistikk og det tas forbehold om feil og mangler i statistikken.

2.1

NARKOTIKAKRIMINALITET

Med narkotikakriminalitet menes bruk, kjøp, salg, oppbevaring eller innførsel av stoffer som juridisk defineres som narkotika eller dopingpreparater. Antall registrerte narkotikalovbrudd har over flere år vært synkende, men denne trenden snudde i 2022. De siste to årene har politiet sett en jevn økning i registrert narkotikakriminalitet.²⁵ Denne typen kriminalitet kjennetegnes av at de involverte parter ikke nødvendigvis identifiserer seg som offer, og at det derfor ikke er noe insentiv til å anmelde. Antall registrerte saker eller beslagsmengde er derfor kun en av mange indikatorer på narkotikabruk, da det i betydelig grad avhenger av myndighetenes prioritering og anmeldelsesrutiner. Derfor vil supplerende kilder som forskning og selvrapporteringsundersøkelser kunne bidra til å gi politiet et mer helhetlig bilde av befolkningens narkotikabruk.

Politiets narkotikabeslag i 2024 domineres av stofftypene cannabis og kokain. I likhet med antall straffesaker vil beslagsmengder også variere stort basert på tilfeldigheter og variasjon i politiets prioritering og ressursbruk. Styrkegraden for cannabis har blitt vesentlig høyere de siste årene, mens kokain ligger på et vedvarende svært høyt nivå i renhet.²⁶

En stor andel av registrerte narkotikasaker de siste to årene er opprettet på bakgrunn av postforsendelser, og dette kan delvis forklare økningen i registrerte saker. Tollvesenet har samtidig de siste årene rapportert en betydelig økning i beslag av cannabis fra kurer- og postforsendelser. Narkotikaen sendes i stor grad fra USA og Canada, men også Thailand peker seg ut. Denne utviklingen

Spaningsbilde Tønsberg flyplass. Foto: Politiet

henger sammen med at dette er land der cannabis er legalisert. Størrelsen på beslagene indikerer at stoffet er ment for videresalg i Norge.²⁷

Selvrapporteringsundersøkelser i 2024 viser at det er klart flest brukere av narkotika, både i andel og faktisk antall, i urbane områder, spesielt de største byene. Bruken skjer i

Foto: Politiet

alle aldre, fra ungdomsskolealder og inn i pensjonsalderen, men den er klart størst blant unge rundt 16–25 år, og synker deretter gradvis med alderen.²⁸ Sammenlikninger med andre land i Europa viser at Norge i dag er et av landene med høyest gjennomsnittlig bruk av kokain.²⁹ I byene er bruk av cannabis og til en viss grad kokain langt på vei normalisert i enkelte aldersgrupper og sosiale miljøer, selv om det store flertallet av brukerne ikke bruker det jevnlig.³⁰ Det er tilsynelatende en begrenset andel brukere av kokain som utfører annen kriminalitet eller faller utenfor arbeidslivet som følge av bruken, men utviklingen er likevel bekymringsfull på lang sikt tatt i betraktning at kokain er svært avhengighetsskapende.³¹

Heroinmarkedet i Europa har blitt betydelig påvirket og tilbudet redusert det siste året som følge av det nye afghanske regimets nedstengning av opiumsproduksjon. Kvaliteten oppleves av brukere som dårligere, og styrkegraden varierer mer enn før. Sammen med den reduserte tilgjengeligheten, har utviklingen ført til at heroin anses

som mindre attraktivt for brukerne. Dette har igjen medført et drastisk prisfall.³² Politiet i flere land er bekymret for at heroinavhengige beveger seg over til mer potente syntetiske opioider.³³

I tråd med dette er det registrert en økning i antall beslag av svært potente syntetiske opioider i gruppen nitazener i Norge det siste året. Selv om beslagene fremdeles er få sammenlignet med for andre stoffgrupper, er det registrert flere overdoser og overdosedødsfall knyttet til nitazener.^{34,35} I 2023 var det på tvers av alle stofftyper til sammen 323 overdosedødsfall, noe som var det høyeste antallet siden 2001.³⁶ Trenden for overdosedødsfall har vært økende siden 2013.³⁷

Det er også registrert en økning i beslag av noen typer ulovlige anabole steroider i 2024 sammenlignet med 2023. Økningen ser primært ut til å gjelde postforsendelser. Dette kan trolig forklares med at det er en økende aksept for bruk av dopingmidler, særlig blant unge.³⁸

2.2

VOLDSLOVBRUDD

Voldslovbrudd er en samlebetegnelse som blant annet omfatter trusler, kroppskrenkelse, kroppsskade, mishandling og drap.³⁹ Sammenlignet med 2023 er det i 2024 registrert en liten økning i voldslovbrudd. De fleste lovbruddene gjaldt kroppskrenkelser og trusler. Registrerte saker på vold i nære relasjoner har økt, etter at det har vært en årlig reduksjon i slike saker fra 2017–2022.

Året 2024 startet med et høyt antall drap, da 11 personer ble drept bare i januar.⁴⁰ Gjennomsnittet for de siste ti år er 28 drap i året. Både i 2023 og 2024 lå antallet drap noe over gjennomsnittet, og felles for de to årene var et forhøyet antall drap i nære relasjoner. Av 37 drepte i 2024 ble 24 drept av noen i en nær relasjon (65 prosent). I fem av disse sakene ble mer enn én person drept.⁴¹

Det er også registrert en økning i antallet drapsforsøk de siste årene. Dette skyldes trolig både endringer i politiets kodepraksis ved registrering av saker og en faktisk økning sammenlignet med tidligere år. Politiet ser tegn til endring i drapsforsøk begått av unge gjerningspersoner. Voldsutøvelsen fremstår i større grad planlagt, flere personer er tilstede under hendelsen, og blant disse bærer flere våpen, som oftest kniv.

Voldslovbrudd blant barn og unge under 18 år har økt de siste årene. Over 80 prosent av gjerningspersonene er gutter, og de fleste anmeldelser gjelder kroppskrenkelser og trusler. Økt anmeldelsestilbøyelighet eller endringer i fortolkningen av hva som kan anses som voldslovbrudd,

fører trolig til flere anmeldelser.⁴² Samtidig rapporteres det også om en taushetskultur blant ungdom der mange er redde for å anmelde lovbrudd eller vitne av frykt for represalier. Dette kan vanskeliggjøre etterforskningen av voldslovbrudd, og det bidrar til mørketall i kriminalitetsstatistikken.

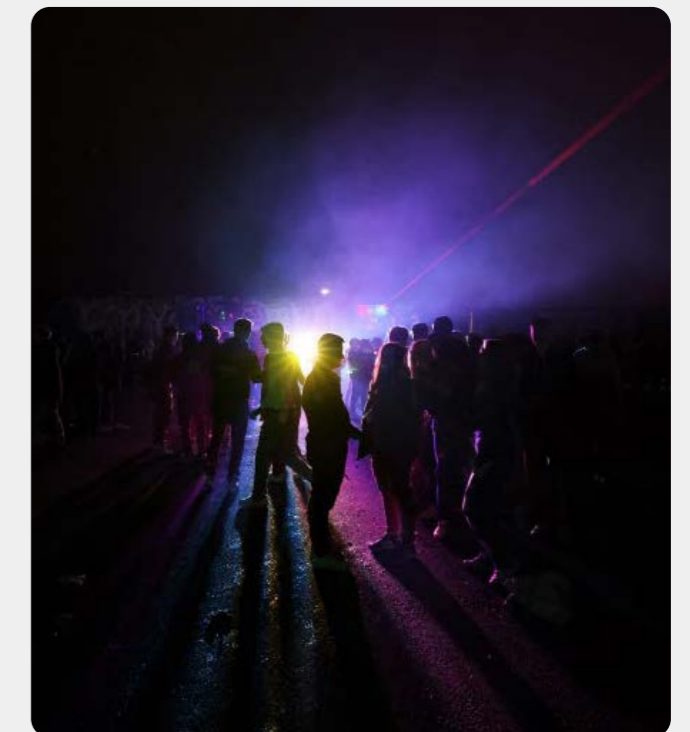

Foto: Politiet

2.3

ØKONOMISK KRIMINALITET

Økonomisk kriminalitet omfatter eksempelvis bedrageri, skattesvik, korrupsjon, hvitvasking og arbeidslivs-kriminalitet. Både statens finanser, privatpersoner og næringsliv rammes av denne formen for kriminalitet, der formålet er økonomisk gevinst. Antall anmeldelser økte med 12 prosent fra 2023 til 2024, og dermed står økonomilovbrudd for den høyeste økningen fra 2023 til 2024.

Bedragerier utgjorde 85 prosent av økonomilovbruddene i 2024, opp fra 77 prosent i 2020. Til tross for denne stigningen antas det fortsatt å være mørketall på området. Rundt tre av fire anmeldte bedragerier var digitale.

Et titall av sakene omfatter korrupsjon, i all hovedsak begått av kommunalt ansatte som misbruker sine stillinger ved salg eller kjøp av varer og tjenester fra bedrifter mot betaling. Korrupsjon skjer både i privat og offentlig sektor, og har skadevirkninger utover det økonomiske. Det kan undergrave tilliten som borgerne har til statlige institusjoner, tjenestepersoner og prosesser.⁴³ Personer i sentrale roller som lar seg bestikke, kan risikere å bli involvert i ytterligere kriminalitet.⁴⁴

Arbeidslivskriminalitet er brudd på et bredt spekter lover som gjelder norsk arbeidsliv. Kriminaliteten er gjerne organisert, virker konkurransevridende og undergraver viktige deler av samfunnet. Gjengangere innen arbeidslivs-kriminalitet begår ofte skatte- og avgiftskriminalitet i tillegg til konkurstriminalitet. Antall anmeldelser av hvitvasking har økt jevnt de siste årene. Utbytte fra et stort

antall straffbare handlinger må hvitvaskes for å kunne brukes og integreres i den legale økonomien. Til tross for dette er det likevel få registrerte anmeldelser. De siste årene har bruk av pengemuldyr økt. Det vil si at kriminelle truer eller betaler personer til å la dem disponere bankkontoene deres til hvitvasking.

Foto: Getty Images

2.4

VINNINGSLOVBRUDD

Vinningslovbrudd er lovbrudd der hensikten er å skaffe seg eller andre goder som penger eller verdigjenstander. Dette omfatter tyveri, underslag, heleri og ran.⁴⁵

Vinningskriminalitet er den formen for kriminalitet som i størst grad anmeldes, og den utgjør 36 prosent av det totale antallet registrerte lovbrudd i 2024. Økningen gjelder særlig tyveri fra person på offentlig sted og brukstyveri av bil. Flere forsikringsselskaper krever at en sak politianmeldes før den blir behandlet, noe som kan påvirke anmeldelsestilbøyeligheten og dermed kriminalitetsstatistikken.

Vinningslovbrudd begått av barn og unge under 18 år, har vist en økning de siste to årene, men en liten nedgang i 2024 sammenlignet med 2023. Det er flest anmeldelser for mindre tyveri, herunder tyveri fra butikk eller annet salgssted, og i aldersgruppen 13–17 år. Gutter står for litt over 60 prosent av lovbruddene.

Antallet ranssaker har hatt en liten økning de siste to årene, og en stor andel av handlingene er begått av gjerningspersoner under 18 år. Dette henger sammen med en økning i såkalte "ungdomsran", spesielt i Oslo-regionen. Statistikken viser at noen få unge gjengangere er involvert i størstedelen av kriminaliteten.⁴⁶ Det må likevel presiseres at tallgrunnlaget til ransstatistikken er usikkert, både fordi det varierer hvordan ran blir kodet i politiets systemer, og fordi mørketallene er store, noe som blant annet kan skyldes en etablert frykt- og taushetskultur i ungdomsmiljøer.

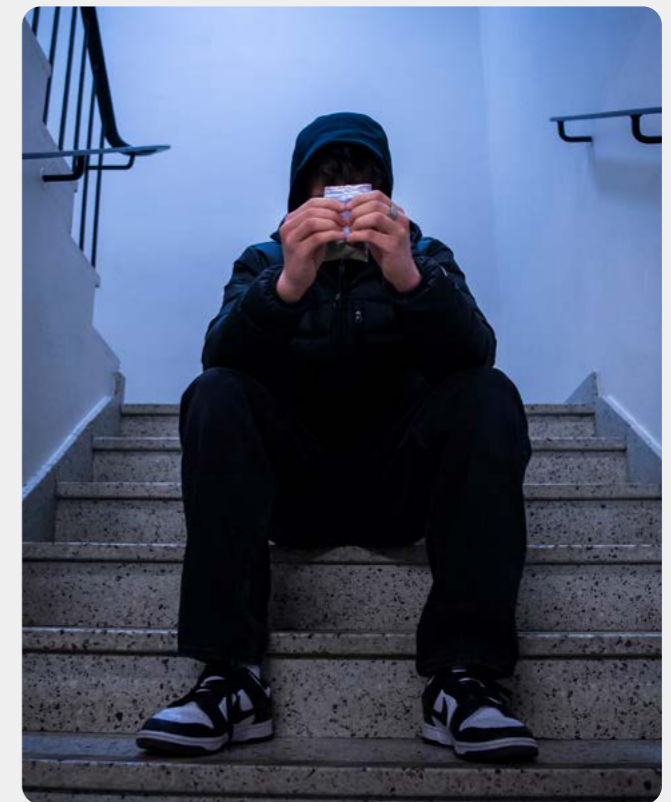

Foto: Politiet

2.5

MILJØKRIMINALITET

Miljøkriminalitet er kriminalitet som rammer natur, dyre- og planteliv, kunst- og kulturminner, akvakultur, dyrevelferd og arbeidsmiljø. De fleste miljølovbruddene i 2024 omfattet naturvernlovbrudd, fiskerilovbrudd og lovbrudd mot dyrevelferd. Antallet anmeldelser innenfor miljøkriminalitet har vært stabilt de siste årene, samtidig som antall anmeldelser i 2024 var det laveste i den siste femårsperioden. Kriminaliteten forårsaker alvorlig skade på individer, miljø og økosystemer, og er ofte motivert av økonomisk gevinst eller kostnadsbesparelser, og kan involvere enkeltpersoner, næringsdrivende og kommuner.

Ulovlig avfallshåndtering er et naturvernlovbrudd som kan lede til forurensning og utslipp av helse- og miljøfarlige stoffer mange år fremover i tid. Internasjonalt er denne formen for kriminalitet særpreget av at den i særlig grad involverer utnyttelse av legale strukturer.⁴⁷ Andre former for naturvernlovbrudd er forstyrrelser av fugle- og dyreliv i form av ulovlig jakt, handel med truede arter, ulovlig motorferdsel i utmark og ulovlig ødeleggelse av natur, som ulovlig bygging i strandsonen eller ulovlig hogst. Antall anmeldelser har gått noe ned de siste årene. Det kan ha sammenheng med at Miljødirektoratet har fått mulighet til å ilegge overtredelsesgebyr, slik at saker dermed sjeldnere registreres som straffesak hos politiet.

Et økende antall anmeldelser gjelder opplevelsesturisme som har medført hensynsløs ferdsel i naturen og forstyrrelse av fugle- og dyreliv.^{48,49} Opplevelsesturisme innbefatter

også fiske, en virksomhet som er strengt regulert med kvoter og utførselsregler. Tolletaten har de siste årene gjort flere større beslag av fisk som er forsøkt utført ulovlig.⁵⁰

Brudd på miljøbestemmelser som angår fiskeribransjen, handler i stor grad om omgåelse av kvotebestemmelser i tillegg til miljøødeleggelse forårsaket av oppdrettsnæringen, som plastforsøpling og negativ påvirkning på villfiskbestanden.

Foto: Getty Images

2.6

CYBERKRIMINALITET

Cyberkriminalitet gjelder et bredt spekter av kriminalitet som strekker seg fra cyberrettet til cyberstøttet kriminalitet, og innebærer ethvert lovbrudd som begås med eller suppleres av informasjons- og kommunikasjonsteknologi, inkludert datasystemer, nettverk, enheter og programvare, som nevnt i kapittel 1.3.⁵¹ Typiske lovbrudd innen cyberkriminalitet er datainnbrudd, tyveri av sensitiv informasjon, ulovlig deling eller salg av stjålne data, bruk av løsepengevirus for å presse ofre for penger, samt tjenestenektangrep for å forstyrre eller lamme digitale tjenester.⁵² Cyberrettet kriminalitet rammer datasystemer direkte, mens cyberstøttet kriminalitet er lovbrudd begått med støtte av datasystemer, eksempelvis bedragerier, seksuallovbrudd mot barn eller distribusjon av narkotika.⁵³

Straffelovgivningen er i all hovedsak teknologinøytral. Det er derfor vanskelig å trekke ut nøyaktig informasjon fra politiets straffesaksregister om andelen lovbrudd som kan defineres som cyberkriminalitet. I straffesaksregisteret vil denne typen kriminalitet være registrert på tvers av kriminalitetskategorier. Ved å se på modus i de registrerte sakene er det likevel mulig å si noe om utviklingen. I den grad politiet får kjennskap til saker som involverer eksempelvis løsepengevirus og datainnbrudd, viser utviklingen det siste året en økning i omfang. Det antas imidlertid å være store mørketall. En av årsakene til at digitale angrep mot norske virksomheter ikke anmeldes, kan være frykt for omdømmetap og svekket konkurranseevne dersom saken skulle bli kjent.

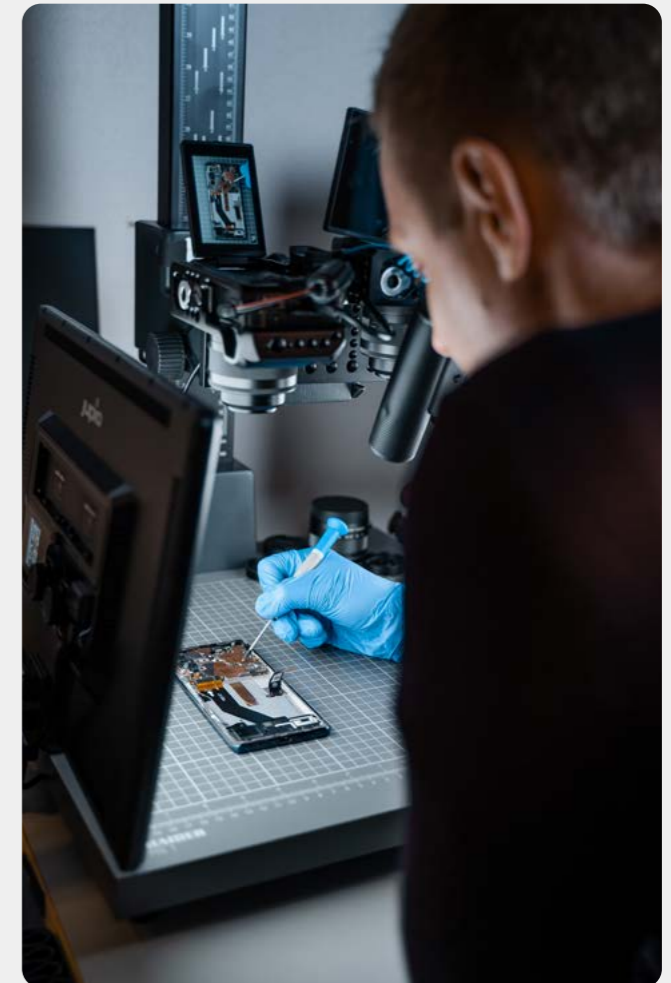

Foto: Politiet

2.7

SEKSUALLOVBRUDD

Seksuallovbrudd omfatter blant annet voldtekt, seksuelt krenkende atferd, seksuell handling samt besittelse eller produksjon av overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn. I 2024 har det vært en liten nedgang sammenlignet med 2023. I omtrent 50 prosent av sakene er ofrene barn.

Seksuallovbrudd begås både i den fysiske verden og i det digitale rom, og er en kriminalitetsform der en gjerningsperson kan ramme svært mange ofre. Politiet er kjent med at anmeldelsestilbøyeligheten i slike saker er lavere enn på de fleste andre kriminalitetsområder. Mange seksuelle overgrep anmeldes av ulike grunner ikke før lenge etter at de har skjedd, og ofte er politiets innsats avgjørende for å avdekke lovbruddene.

Ifølge Ungvold-studien fra 2023 har det skjedd en økning i seksuell vold blant barn og unge. Omfanget av nesten alle former for seksuell vold som ble målt i studien, hadde doblet seg fra 2015 til 2023, både blant jenter og gutter. Rapporten viser også at digitale plattformer spiller en sentral rolle i seksuelle krenkelser blant barn og unge. Den vanligste formen for krenkelser var trusler eller press om å sende seksualiserte bilder eller film.⁵⁴

Sakene innen seksuallovbrudd er ofte internettrelaterte og strekker seg fra deling av overgrepsmateriale til cyberstøttede voldtekter. I sakene anmeldt i 2024 med kjent fornærmet var omtrent halvparten av de fornærmede mellom 0 og 14 år. Digitale overgrep kan være utfordrende å avdekke fordi gjerningspersoner blant annet benytter seg av anonymiseringstjenester i kontakten med barna.

Mange fysiske overgrep starter med kontaktetablering på nett, og noen skjer som følge av langvarig tillitsbygging. Politiet er imidlertid kjent med at mange fysiske overgrep mot barn begås uten forutgående kontaktetablering på nett. Det vil si at overgrepene utføres av personer som barnet har en familiær tilknytning til, eller en naturlig kontaktflate mot i sitt nærmiljø.

Digital utvikling har også muliggjort direkteoverførte bestillingsovergrep, der nordmenn begår overgrep mot barn som befinner seg i utlandet. Dette er en form for kriminalitet som sjelden anmeldes, der barn i svært ressursvake familier er bestillingsvare, mens overgriperne sitter hjemme i egen stue. Politiet har sterke grunner til å anta at flere norske borgere reiser til utlandet hvert år for å forгриpe seg på barn, noe som vanskeliggjør straffeforfølgelse i Norge. I enkelte fattige land vil slike overgrep kanskje anses som et nødvendig onde – fordi barnet slik hjelper familien med å overleve.⁵⁵

Foto: Politiet

2.8

MENNESKEHANDEL

Menneskehandel er når en person ved hjelp av enten vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller ved annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder noen til blant annet prostitusjon, tvangsarbeid eller tvangstjenester og til å begå kriminalitet. Det skjer i det offentlige rom, i private hjem og på arbeidsplasser. Aktørene involvert i menneskehandel kan være kriminelle nettverk eller enkeltaktører, og i noen tilfeller også nærstående personer til offeret.

Antall anmeldelser har samlet sett vært nokså stabilt de siste fem årene, med 25–35 anmeldelser årlig. Majoriteten av anmeldelsene gjelder utnyttelse til prostitusjon eller

seksuelle formål, men andelen tvangsarbeid og tvangstjenester har gradvis økt samlet sett over en femårsperiode. De lave anmeldelsestallene er en klar indikasjon for politiet om at det finnes store mørketall.

Ofre for menneskehandel vil sjelden selv identifisere seg som offer overfor myndighetene eller organisasjoner. Emosjonell, økonomisk og sosial avhengighet til nettverk og familie er sårbarheter som kan utnyttes. Dette kan føre til at ofrene ikke ber om hjelp fordi de selv oppfatter utnyttelsen som legitim, eller fordi de er redde for represalier eller ekskludering.⁵⁶ Dette er også faktorer som bidrar til at anmeldelsestallene er lavere enn i andre saker.

Foto: Getty Images

2.9

HATKRIMINALITET

Hatkriminalitet er straffbare handlinger motivert av hat eller negative holdninger rettet mot en person eller gruppe på grunn av etnisitet, religion, livssyn, seksuell orientering, nedsatt funksjonsevne eller kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.⁵⁷ Handlingene oppstår som regel ved tilfeldige møter mellom personer uten relasjon til hverandre. Svært få av lovbruddene begås av personer med relasjon til ekstreme eller radikale grupper. De er ofte ikke et resultat av planlagte handlinger, men snarere et uttrykk for fordommer som finner sted når mennesker møtes.⁵⁸

Antall registrerte anmeldelser av hatkriminalitet har økt de siste ti årene. Det er uvisst om dette skyldes en reell økning i antall hendelser, at befolkningen har blitt mer tilbøyelig til å anmelde, eller at politiet har fått en bedre oversikt over kriminalitetsområdet. Majoriteten av straffesakene dreier seg om hatefulle ytringer mot hudfarge og etnisitet. Antall anmeldelser av hatkriminalitet mot

mennesker med nedsatt funksjonsevne har ligget stabilt de siste årene. Det antas at det er store mørketall. Det er en utfordring å få de fornærmede til å anmelde, fordi det ofte er omsorgspersoner som utsetter mennesker med nedsatt funksjonsevne for straffbare handlinger.

Mengden tips som meldes til politiets tipsportal, påvirkes av samfunnsaktuelle hendelser, ettersom slike hendelser skjerper oppmerksomheten til folk, og man i økende grad velger å varsle politiet. Særlig etter terrorangrepet 25. juni 2022 har politiet sett en betydelig økning i anmeldelser av hatkriminalitet mot LHBT+-miljøet. Når det gjelder religion, er muslimer den gruppen som er mest utsatt for hatkriminalitet. Samtidig observerte politiet en økning i anmeldte saker knyttet til antisemittisme etter 7. oktober 2023, men ved utgangen av 2024 ligger omfanget av disse sakene stabilt med tidligere år.

Betydelig sikkerhetsopplegg rundt feiring av Pride. Foto: Politiet

03

SAMFUNNSTRUENDE KRIMINALITET I ÅRET SOM KOMMER

3.1 Organisert kriminalitet i en global og digital tidsalder

3.2 Kriminalitet på innsiden av næringsliv og stat

3.3 Kriminelle som misbruker teknologi og tillit

3.4 Kriminalitet som rammer miljøet og fellesskapet

3.5 Kriminalitet i usikre tider

Basert på kjennskap til hva som driver frem kriminalitet, og hvordan kriminaliteten har utviklet seg generelt det siste året, vil vi i denne delen redegjøre for et utvalg samfunnstruende kriminalitet som vil være i politiets søkelys fremover. Kriminaliteten er samfunnstruende i kraft av at den utgjør en fare for samfunnets felles verdier (se kapittel 1.2).

3.1

ORGANISERT KRIMINALITET I EN GLOBAL OG DIGITAL TIDSALDER

Hver eneste dag blir Norges samfunnsstrukturer påvirket og truet av kriminelle nettverk. Med globaliseringen øker den grensekryssende kriminaliteten, og de kriminelle nettverkene samarbeider både opportunistisk og systematisk på tvers av landegrensener og kontinenter. Den digitale utviklingen har gitt økt handlingsrom og effektivisering av den organiserte kriminaliteten. Anonymiserings-teknologi særlig innen kommunikasjon og betalings-tjenester blir brukt for å planlegge, rekruttere, bestille, utføre og betale for kriminelle handlinger. Plattformene kan redusere oppdagelsesrisikoen ved at de kriminelle kan distansere seg fysisk både fra hverandre og den kriminelle handlingen.

Det siste året har offentligheten gjennom media fått et innblikk i oppgjør, trusler og vold i og mellom kriminelle nettverk i Norge. Vold eller trusler om vold er et utbredt virkemiddel innen organisert kriminalitet både internt i nettverkene og eksternt mot andre kriminelle og ofre. Et flertall av Europas kriminelle nettverk bruker vold og trusler som en del av den kriminelle virksomheten.⁵⁹ Flere nettverk er også kyniske i sin rekruttering og utnyttelse av barn og unge til å utføre kriminalitet som blant annet voldsoppdrag. Den organiserte kriminaliteten og den synlige voldsbruken påvirker den opplevde alminnelige tryggheten i samfunnet – både i det fysiske og det digitale rommet – og er på denne måten samfunns-truende.

Størrelsen eller organiseringen har liten sammenheng med hvilken trussel nettverket utgjør.

NETTVERKENE SOM UTØVER ORGANISERT KRIMINALITET

Kriminelle nettverk skapes og vedlikeholdes gjennom nettverkets evne til å generere profitt for de individuelle aktørene, og er ofte uavhengig av nasjonalitet, etnisitet, kulturell eller religiøs tilhørighet. Nettverkene organisering er kompleks, med et vidt spekter av variasjoner, og kan være både kortvarig og langvarig. Der enkelte nettverk har en hierarkisk oppbygging med en sterk ledelse basert på familiære bånd og stabil organisering, så er andre nettverk sentrert rundt et fåtall personer som samarbeider av pragmatiske heller enn ideologiske årsaker.⁶⁰

I mange tilfeller styres nettverkene av bakmenn og lederskikkelser i utlandet – inkludert land uten utleverings-avtale med Norge eller land som ikke utleverer egne borgere. Størrelsen eller organiseringen har liten sammenheng med hvilken trussel nettverket utgjør mot samfunnet.

Der nettverkene selv mangler tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å utføre spesifikke handlinger, søker de i større grad ekspertisen hos tilbydere som blant annet finnes på det mørke nettet. Dette har skapt en utvikling av kriminalitet som handelsvare (KSH), der tilbydere av spesifikke kriminelle aktiviteter og tjenester utvikler ekspertise innen handel med kriminalitet. Med dette profesjonaliseres den organiserte kriminaliteten, og de kriminelle nettverkene handlingsrom øker.

Ifølge Europol har over 86 prosent av de mest truende kriminelle nettverkene i Europa opprettet egne eller infiltrert andre lovlige selskapsstrukturer. Ved å utnytte legale selskapsstrukturer skjuler nettverkene sin kriminelle virksomhet og profitt, og de gjør det utfordrende å skille mellom legal og illegal virksomhet. Dermed undergraves tilliten til offentlige institusjoner, næringslivet og rettssystemet, og ressurser tappes fra vår felles samfunnsøkonomi.⁶¹

Narkotikanettverk er sentrale for utviklingen av organisert kriminalitet i Norge

De mest fremtredende kriminelle nettverkene i Norge er involvert i grov narkotikakriminalitet, og flere av dem begår også annen kriminalitet for å dekke over og muliggjøre den kriminelle virksomheten. Dette inkluderer blant annet økonomisk kriminalitet, voldskriminalitet, menneskesmugling, menneskehandel, våpenhandel og cyberkriminalitet. Flere av narkotikanettverkene i Norge har etablert seg over flere år, og er svært motstands- og tilpasningsdyktige. Narkotikakriminalitet er ofte både organisert og tilknyttet andre kriminalitetsformer, og utgjør en vedvarende og voksende trussel mot sentrale samfunnsstrukturer.

Narkotikanettverk blir ofte beskrevet ut fra nasjonalitet, aktivitet og struktur, men det kriminelle landskapet er i realiteten ofte mer fragmentert og komplekst. Narkotikakriminelle samarbeider på tvers av landegrenser når det er muligheter for profitt, hvilket betyr at nettverk og aktører både kan være konkurrenter og fiender, men også samarbeidspartnere ved behov. Tilretteleggere, spesialister og oppdragsutførere er en naturlig del av næringskjeden. Lokale nettverk blir lokale markeder for globale distribusjonskjeder. Politiet ser en økende profesjonalisering og samarbeid mellom ulike nettverk og frittstående aktører. De frittstående aktørene har ingen spesiell nettverks-tilhørighet eller lojalitet, men samarbeider der det er muligheter for profitt. De opererer dynamisk mellom nettverkene.

/// Lokale nettverk blir lokale markeder for globale distribusjonskjeder.

Den digitale utviklingen innen blant annet sosiale medier, krypterte kommunikasjonsplattformer og kryptovaluta har skapt bedre vilkår for nettverkene og bidratt til å muliggjøre et digitalisert system for narkotikavirksomhet. Politiet ser at salget av narkotika i økende grad har flyttet seg fra spesialiserte og vanskelig tilgjengelige tjenester på det mørke nettet til allment tilgjengelige kommunikasjonsplattformer som Snapchat, Telegram og Signal. Utviklingen ses over hele landet.

Flere av salgskontoene på sosiale medier fremstår som profesjonelt og organisert drevet ved at de opererer med et stort utvalg, prislister og markedsføring med språk og emoji-er tilpasset ulike kundegrupper. De ulike salgskontoene driftes av både enkeltaktører og kriminelle nettverk. Distribusjon av narkotika skjer både ved fysisk levering i avgrensede geografiske områder og ved bruk av innlands-post. På få minutter kan dermed hvem som helst kjøpe og selge narkotika på det åpne nettet på lik linje med annen netthandel.

Internett er blitt en stor del av hverdagen til de aller fleste, og 94 prosent av befolkningen er koblet til internett minst en gang i løpet av en gjennomsnittsdag. Den mest populære sosiale medieplattformen i 2023 for personer under 35 år var eksempelvis Snapchat.⁶² Eksponering mot tilbud om narkotika i sosiale medier og distanse mellom selger og kjøper bidrar til en opplevelse av lavere oppdagelsesrisiko. Dette kan bidra til å ufarliggjøre den kriminelle handlingen og føre til lavere terskel for narkotikakriminalitet i samfunnet.

Kommunikasjonsplattformer og sosiale medier fungerer også som kriminell møteplass og rekrutteringsarena. Selgere rekrutterer andre selgere, og man ser formidling av blant annet voldsoppdrag tilknyttet narkotikavirksomheten. Disse digitale verktøyene har mange brukere, og fungerer dermed som en utstrakt rekrutteringsarena for nettverkene og deres narkotikavirksomhet.

Narkotikabeslag. Foto: Politiet

KRIMINELLE VIL FORTSETTE Å VÆRE AKTIVE PÅ TVERS AV NORDEN

Politiet ser at kriminelle nettverk og aktører samarbeider om organisert kriminalitet på tvers av de nordiske landene, og trusselen ventes å øke i tiden fremover. Den systemtruende og grove kriminaliteten som tidligere primært har foregått i Sverige, har det siste året utviklet seg og også i noen grad bredt seg til Norge og de andre nordiske landene.⁶³ Denne utviklingen må derfor betraktes i et nordisk perspektiv.

Sverige er det landet i Norden der grov kriminalitet har hatt den alvorligste utviklingen de siste årene. I henhold til en uavhengig, internasjonal organisasjon som forsker på global kriminalitetsutbredelse, så rangeres Sverige *høyest* av de nordiske landene på utbredelse av organisert og økonomisk kriminalitet.⁶⁴ De siste årene har samtlige politidistrikt i Norge rapportert om ulik grad av tilstedeværelse av aktører tilknyttet svenske kriminelle nettverk, særlig koblet til narkotikakriminalitet. Tilstedeværelsen varierer fra allerede etablerte nettverk, forsøk på ny og varig

etablering, og enkeltaktører. Norge fortsetter å være et attraktivt marked for salg av narkotika fordi markedsprisen er høyere og muligheten for profitt dermed er større i Norge enn i Sverige. Geografisk, språklig og kulturell nærhet mellom svenske og norske aktører gjør det enklere for nettverkene både å etablere seg og holde relasjonene ved like.

De siste årene har politiet identifisert flere voldsopdrag utført av svenske aktører på vegne av norske kriminelle nettverk. I det kommende året vil svenske og norske aktører tilknyttet svenske kriminelle nettverk fortsette å begå trussel- og voldshandlinger i Norge, enten som et ledd i egen virksomhet eller på bestilling fra andre. De siste årene har volds-kriminaliteten blitt utført både i det private og offentlige rom. Volden er hovedsakelig tilknyttet personkonflikter, samt rivalisering mellom aktører om territoriell kontroll og kontroll på markedsandeler i narkotikahandelen. Svenske kriminelle nettverk har over tid opparbeidet seg høy volds- og fryktkapital som er ettertraktet av kriminelle nettverk og aktører i Norge.

Illustrasjonene på denne siden er fiktive representasjoner av organisert kriminalitet på tvers av Norden.

En ny utvikling det siste året har vært at voldsoppdragene i større grad er blitt en handelsvare på digitale plattformer både på det mørke nettet og i økende grad på sosiale medier.⁶⁵ Politiet har over tid uttrykt en bekymring for at unge, svenske voldsutøvere skulle reise til Norge for å gjennomføre voldsoppdrag, og framhevet dette i fjorårets trusselvurdering. I 2024 har dette gått fra å være en bekymring til å bli en begynnende realitet. Voldsoppdragene settes ut på anbud på digitale markeds plasser av de kriminelle nettverkene og utføres av unge gjerningspersoner. Volden de unge utøver har samtidig endret karakter. Den er til dels svært alvorlig, og kan omfatte bruk av kniv og i noen tilfeller skytevåpen. Voldsutøvelsen fremstår dessuten i større grad å være planlagt, og med enda flere personer tilstede under hendelsen.

Politiet har over tid uttrykt en bekymring for at unge, svenske voldsutøvere skulle reise til Norge for å gjennomføre voldsoppdrag (...) I 2024 har dette gått fra å være en bekymring til å bli en begynnende realitet.

I Sverige og Danmark er det i samme periode rapportert om en utvikling der mindreårige gutter lokkes med pengebeløp i chattegrupper dedikert til "kjøp og salg" av voldsutøvelse. Den unge gjerningspersonen har gjerne ikke selv en gjengtilknytning og kjenner ikke offeret eller området der drapet skal utføres. Drap har på denne måten blitt en utleid "lavstatusjobb" der bakmennene tilsynelatende anstrenger seg lite for å unngå at den innleide unge gjerningspersonen blir pågrepet av politiet. Siste års utvikling av voldskriminalitet og tilstedeværelse av

svenske kriminelle nettverk i Norge får naturlig nok mye oppmerksomhet i mediene, og det kan påvirke den opplevde tryggheten i befolkningen.

Samarbeid mellom nordiske aktører øker også innenfor andre kriminalitetsformer, og vi registrerer en utvikling der eksempelvis narkotikakriminalitet, trusler, volds handlinger og bedrageri veves sammen.⁶⁶ Bedragerier finansierer ytterligere kriminalitet, og utbyttet blir blant annet reinvestert i narkotika og våpen. Et eksempel er nordiske kriminelle aktører og nettverk som samarbeider om å begå phishing-bedragerier på tvers av de nordiske landene. Nettverkene opererer blant annet fra mobile callsentre i de nordiske landene, og utvikler stadige nye metoder for å begå bedrageriene.⁶⁷ Politiet registrerer også en lavere terskel for bruk av vold og trusler om vold i forbindelse med kriminaliteten.

I 2023 økte antall bedragerier i hele Norden, og det er estimert at de kriminelle tilegnet seg 826 millioner euro i de nordiske landene.⁶⁸ Politiet ser knytninger mellom de nordiske aktørene også når profitten fra både narkotika-kriminalitet og bedragerier skal hvitvaskes. Profitten benyttes til å muliggjøre ny organisert kriminalitet som forsterker voldsutøvelsen i og mellom kriminelle nettverk, og dermed forsterker den samfunnstruende effekten av organisert kriminalitet i Norge og Norden.

Foto: Politiet

BRUK AV KONTANTER I NORDISKE KRIMINELLE NETTVERK

Det er grunn til å tro at store deler av kontantøkonomien i Norden stammer fra kriminalitet og inngår i den kriminelle økonomien. Sammenlignet med resten av verden brukes kontanter svært lite i de nordiske landene. Grunnen er at betalingsløsningene er digitalisert. Like fullt er kontantbeholdningen i de nordiske landene omfattende, og det er i hovedsak de høye valørene som er etterspurt.⁶⁹

Nordiske kriminelle nettverk frakter kontanter ut av Norden for å finansiere større narkotikapartier og hvitvaske utbytte fra kriminalitet. Årsakene til dette er flere. Bruken av kontanter er høyere

i land utenfor Norden, antihvitvaskingssystemet er mindre rigid, og det skapes en geografisk avstand mellom primærkriminaliteten og de kriminelle når kontantene fraktes vekk.⁷⁰

Våren 2023 ble det innført restriksjoner på mottak av lokal valuta i kontanter fra utlandet til Danmark og Norge. Restriksjonene har gjort det vanskeligere å veksle inn norske og danske kontanter i utlandet. Danske og norske kriminelle har derfor måttet endre modus for å overføre verdier til utlandet og hvitvaske utbytte fra kriminalitet – se side 42 om hvordan kriminelle omsetter økonomisk utbytte til ny kriminalitet.

Kriminelle nettverk rekrutterer bevisst sårbare barn og unge

De siste årene har flere politidistrikt sett en økning av barn og unge som blir rekruttert inn i kriminelle miljøer. Ifølge Europol øker denne rekrutteringen i flere land i Europa, og de kriminelle utvikler stadig nye rekrutteringsmetoder. Blant oppgavene de unge settes til er salg, frakt og oppbevaring av narkotika. Det har også vært en økning i mindreårige som får i oppgave å utføre voldelige handlinger som utpressing, grov vold eller drap.⁷¹ Samfunnsundersøkelser som omhandler ungdom og kriminalitet i Norge, indikerer at det ikke er uvanlig blant ungdom å kjenne til andre unge som blir utnyttet til å begå kriminelle handlinger.⁷² Rekruttering av barn og unge til organisert kriminalitet reduserer bakmennenes oppdagelsesrisiko og det offentlige mulighet for straffefølgelse.

De kriminelle nettverkene bruker ulike fremgangsmåter for å rekruttere og sosialisere ungdom inn i kriminalitet. Ungdom kan for eksempel settes i gjeld ved å motta penger eller narkotika ment for videresalg, for deretter å måtte "jobbe av seg gjelden" på ulike måter. Andre blir del av nettverket som følge av forhåpninger om raske penger, status og spenning. Sosiale medier og krypterte kommunikasjonsplattformer blir ofte brukt i kontakten med ungdommene. Kriminelle bruker ulike virkemidler for å ufarliggjøre og glorifisere en kriminell livsstil. Rekruttering og sosialisering inn i kriminelle miljøer øker blant unge som bor i nabolag med høy andel av sårbare unge eller kriminelle. Ungdommer med lav terskel for å utøve vold synes å ha særlig risiko for å bli rekruttert av kriminelle nettverk.⁷³

Manglende anerkjennelse, selvopplevd ekskludering og diskriminering kan være viktige motivasjonsfaktorer for å la seg rekruttere til gjengfelleskap.⁷⁴ I Sverige har man sett at flere av de mindreårige gjerningspersonene som har tatt på seg voldsoppdrag mot betaling, har hatt bakgrunn fra barnevernsinstitusjoner.⁷⁵ Ungdommen kan oppleve at det har vært en frivillig og ønsket vei inn, men at det er vanskelig å komme seg ut igjen. Det kan blant annet skyldes lojalitetskultur i de kriminelle miljøene, eller at de har blitt utsatt for vold eller trusler. Enkelte har også pådratt seg gjeld det er vanskelig å frigjøre seg fra.⁷⁶ Unge som utnyttes til kriminalitet identifiserer seg ikke nødvendigvis selv som offer, men kan oppleve at de ved å utføre kriminelle handlinger får fordeler gjennom å tilhøre et fellesskap. Utnyttelse – gjennom for eksempel å misbruke unges sårbare situasjon – for å oppnå egen fordel, kan imidlertid være straffbart uavhengig av hvordan den unge opplever situasjonen.⁷⁷

Legale varer og tjenester misbrukes for kriminelle formål

Politiet ser at legale tjenester i økende grad blir misbrukt av kriminelle i flere ledd i den kriminelle verdikjeden. Dette gjelder eksempelvis ved distribusjon av narkotika for å redusere oppdagelsesrisikoen eller misbruk av tillitsbaserte tjenester for å hindre straffeforfølgelse. Misbruk av legale tjenester truer våre felles samfunnsverdier da det undergraver tilliten til både tjenestene og et rettferdig rettssystem.

Digitaliserte bildelingstjenester har det siste året blitt stadig mer populært i urbane områder. Tjenestene gjør det mulig for flere å benytte bil når det trengs, uten de økonomiske og praktiske forpliktelsene som hører til å eie bil. Disse tjenestene blir imidlertid også stadig mer brukt av kriminelle nettverk for å frakte og distribuere narkotika, og trusselen ventes å øke. For de kriminelle er fordelene mange. I tillegg til adgangen til mange biler reduseres også oppdagelsesrisikoen ved at bilene leies ved

VEIEN INN

Da Noah var 11 år fikk han gaver og mat for å holde vakt for sin eldre bror og kompisene som solgte narkotika for et kriminelt nettverk. Noah var stolt over å bli inkludert i fellesskapet med de eldre guttene. På mobilen viste Noahs bror fram kule biler, klokker og penger på sin Instagram-konto, som han og kompisene hadde fått tilgang til gjennom å jobbe for nettverket. Da han var 12 år, fikk Noah selv penger for å oppbevare og selge små mengder narkotika, samt for andre ærender. Som 15-åring hadde han opparbeidet seg økt status i nettverket og vært involvert i flere voldelige konflikter.

Narkotikabruk, bæring av kniv og voldsutøvelse var nå blitt en normalisert del av hverdagen. Etter en langvarig konflikt med et annet kriminelt nettverk, der en av Noahs nære venner ble knivstukket så begynte Noah å bli sliten av å hele tiden måtte se seg over skulderen. Likevel klarte han ikke nå å se en god vei ut av den kriminelle livsstilen eller andre alternativer for å oppnå status, penger og sosial tilhørighet.

Historien om Noah er en fiktiv historie som er basert på mange historier fra virkeligheten.

Illustrasjonsbilde av investeringspass. Foto: Getty Images

misbruk av andres BankID-informasjon. En annen fordel er at personer uten førerkort, deriblant mindreårige, kan være sjåførere. BankID-informasjonen blir anskaffet på ulovlig vis enten ved trusler, svindel, eller ved at personer med relasjon og løsere tilknytning til nettverkene låner ut sine personlige opplysninger frivillig. Unge utenlandske arbeidstakere innen persontransport og matleveringstjenester blir også utnyttet til å låne ut sin ansattidentitet mot betaling.⁷⁸

En annen legal tjeneste som benyttes for å legge til rette for kriminelle handlinger og unngå straffeforfølgelse, er *investeringspass*. Et investeringspass er et statsborgerskap og nytt nasjonalitetspass som gis private investorer for at disse skal tilføre ny kapital til landets økonomi. Bruken er særlig tilknyttet eiendomskomplekser. De siste årene har flere etterlyste kriminelle kjøpt seg statsborgerskap i land som Tyrkia, som ikke har formaliserte utleveringsavtaler med Norge eller flere andre Schengen-land. Politiet er kjent med at en av lederne av et svensk kriminelt nettverk fikk tyrkisk statsborgerskap gjennom investering i Tyrkia. Vedkommende fikk et ekte investeringspass utstedt i uriktig identitet etter å ha fremlagt falske identitetsdokumenter i søknaden. Dette er dessuten et eksempel på hvordan manglende kontroll og sikkerhetsrutiner i saksbehandlingen misbrukes av kriminelle for å tilegne seg nye identiteter.

Investeringspass kan gi de kriminelle flere fordeler utover muligheten til å unngå straffeforfølgelse i Norge eller Norden. Kriminelle nettverk kan det kommende året også anskaffe investeringspass for medlemmer som i utgangspunktet har statsborgerskap og oppholdstillatelse *utenfor* Schengen, for å gi dem full bevegelsesfrihet *innenfor* Schengen. Dette er mulig fordi landene som tilbyr investeringspass, som oftest har visumfrihet til Schengen. Med slike pass kan nettverksmedlemmer bevege seg fritt i Schengen og bistå nettverkene som mellommenn i alt fra våpen-, narkotika- og kontantsmugling til bestillingsoppdrag, arbeidslivskriminalitet, bedragerier og menneskehandel.⁷⁹ Landenes krav på investeringssum varierer, men er som regel i spennet fra 800 000 kroner til 5 millioner kroner.

Det er lite transparens fra utstedende myndigheter om rutiner rundt sikkerhetskontroller av søkerens kriminelle bakgrunn, og de finansielle midlenes opprinnelse. I flere tilfeller har private firmaer en rolle i myndighetenes utstedelser av investeringspass, som kan resultere i at markedsøkonomiske interesser går på bekostning av nødvendige sikkerhetstiltak og skaper sårbarhet for korrupsjon. Dette bygger videre et handlingsrom for å hvitvaske økonomisk profitt fra kriminelle handlinger.

Kriminelle omsetter økonomisk utbytte til ny kriminalitet

Hvert år tjener kriminelle aktører og nettverk store summer på kriminalitet. For å hvitvaske profitten benytter de både legale økonomiske infrastrukturer og parallelle systemer for illegale pengestrømmer, ofte i kombinasjon. Profitten benyttes ikke bare til private formål, men også til å finansiere ny og mer omfattende kriminalitet. På denne måten er kriminelle aktørers håndtering av utbytte samfunnstruende.

Som følge av høy hvitvaskingsrisiko innførte norske banker i våren 2023 restriksjoner mot å kjøpe tilbake norske kontanter fra utlandet. Dette har ført til at omfanget kontanter som blir deklart inn til Norge er kraftig redusert, og at kontanter i større grad blir vekslert inn i andre verdier før de forlater Norge. Kjøp av tjenester og varer benyttes i stor grad for å hvitvaske utbytte etter narkotikakriminalitet, bedrageri og arbeidslivskriminalitet. Spesielt attraktivt er kostbare og lettomsettelige varer der prisen er vanskelig å sette og dermed lett å manipulere. Eksempler på slike varer er smykker, kunst, samlegjenstander og klokker.⁸⁰

Selv om det fremdeles eksisterer en betydelig kontantøkonomi blant kriminelle, benyttes kryptovaluta i dag på alle nivå i de kriminelle nettverkene som opererer i Norge. Konverteringen av kontanter til kryptovaluta forenkler den økonomiske logistikken for dem, og kan bli den foretrukne metoden for hvitvasking i tiden fremover. Utviklingen av ulike former for kryptovaluta har gjort det mulig for kriminelle å anonymisere transaksjoner.⁸¹

Kryptovaluta er godt egnet til hvitvasking ved at det er raskt og billig å opprette en kryptovalutakonto. Dette gjør at man enkelt og rimelig kan fordele utbyttet på mange mindre transaksjoner, noe som gjør hvitvaskingen vanskeligere å avdekke. På grunn av store prissvingninger i kryptovalutaer er det også enklere å legitimere store endringer i formue.⁸² Selv om investeringer i kryptovaluta er forbundet med stor risiko, er det også et potensial for at verdien av de kriminelles utbytte øker. Kryptovaluta benyttes som betalingsmiddel ved bedrageri og løsepengevirus, samt for å finansiere kriminelle aktiviteter både i Norge og i utlandet.

Det er ikke uvanlig at bedrageriaktører manipulerer fornærmede til å selv veksle ordinær valuta til kryptovaluta, for deretter å sende kryptovalutaen til den kriminelles kryptovalutakonto. Det er også eksempler på at kriminelle som har tatt kontroll over nettbanken til en fornærmet, overfører penger til seg selv via kryptovalutaveksler ved å utgi seg for å være fornærmede. I mange investeringsbedragerisaker ser man for eksempel at aktørene overbeviser fornærmede om å gi fra seg kontroll over datamaskinen via ulike fjernstyringsprogrammer. Investeringsbedragerier går ofte ut på at noen betaler for et ikke eksisterende produkt eller betaler en pris som ikke gjenspeiler produktets verdi. Det finnes flere eksempler på slike bedragerier. I ett politidistrikt alene ble det i løpet av de første ni månedene av 2024 rapportert om tap ved investeringsbedrageri med kryptovaluta på over 50 millioner kroner.

3.2

KRIMINALITET PÅ INNSIDEN AV NÆRINGS- LIV OG STAT

Samfunnet vårt er avhengig av en sterk offentlig og privat sektor, hvor alle står fritt til å investere, bygge, utvikle og forvalte uten frykt for at kriminelle ødelegger inntektsgrunnlag og samfunnstjenester. Samtidig vil flere kriminelle, både enkeltvis og organisert, finne en stor motivasjon i å utnytte økonomien og kompetansen som finnes i næringslivet så vel som i det offentlige. Den økte digitaliseringen av samfunnet, med sårbarhetene dette bringer med seg, gir disse kriminelle et betydelig handlingsrom for å undergrave samfunnsstrukturene vi har bygget for å støtte næringslivet og fellesskapets inntektsgrunnlag.

Utnyttelse av menneskers arbeidskraft undergraver viktige prinsipper i det norske arbeidslivet, og er en trussel mot våre felles samfunnsverdier. Trusler mot økonomiske verdier og grunnleggende samfunnsstrukturer utgjør en fare for et rettferdig arbeidsmarked, og kan virke konkurransevridende i samfunnet. Dette kapitlet retter søkelys mot kriminalitet hvor aktører får tilgang til sensitiv informasjon som kan gi stor økonomisk vinning samt muliggjøre ny samfunnstruende kriminalitet.

Skiftende lojalitet – fare for at kriminelle rekrutterer innsidere i finanssektoren

Ansatte i bank og finans vil i tiden fremover være særlig utsatt for bestikkelser, press eller trusler fra kriminelle aktører som ønsker at de skal utføre tjenester for dem. Kriminelle søker aktivt etter sårbarheter i system og sikkerhetsstrukturer, og har vilje og evne til å benytte seg av aktører i nøkkelposisjoner som kan legge til rette

Foto: Getty Images

for eller dekke over den kriminelle virksomheten. Dette er personer vi kaller innsidere, og som i kraft av sin stilling legger til rette for kriminalitet på vegne av en tredjepart. Innsideaktiviteten kan i seg selv være straffbar. Innsideren gir samtidig andre kriminelle kunnskap om og tilgang til virksomheten de tilhører, noe som kan utnyttes til ytterligere straffbare handlinger.

Innsideaktører kan tilrettelegge for kriminalitet med overlegg, som følge av press eller trusler, eller uten å være klar over dette selv.⁸³ Ifølge Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) kan blant annet negative forhold eller opplevd

urettferdighet på arbeidsplassen motivere ansatte til hevn eller til å skade virksomheten.⁸⁴ Et eksempel på dette kan være nedbemanning, som det har vært flere av i blant annet finans- og telekombransjen siste år. Korrupsjon og bruk av innsidere både i offentlig og privat sektor er en viktig brikke i organisert kriminalitet og utgjør en liten kostnad for organiserte kriminelle.

Flere bankansatte i Norge er under etterforskning mistenkt for å ha gitt lån på uriktig grunnlag, lekket sensitiv kundeinformasjon og misbrukt tilganger til bankenes systemer.⁸⁵ Problemet er internasjonalt. I 2023 rapporterte Europol at 60 prosent av kriminelle nettverk i Europa tyr til korrupsjon for å nå sine mål.⁸⁶ Undersøkelser i Sverige viser også at organiserte kriminelle jobber systematisk for å skaffe seg innsidere innen bankvirksomhet.

En av årsakene til at bankansatte er spesielt attraktive som mål for de kriminelle, er at bankene har blitt bedre på cybersikkerhet og deteksjonssystemer for transaksjoner, og at hvitvaskingstransaksjoner lettere avdekkes som følge av dette. Når innsidere benyttes, tilsløres også de kriminelles kobling til den kriminelle handlingen.

Tyveri av sensitiv informasjon vil gi kriminelle stor gevinst

I en globalisert og digitalisert verden er kunnskap ofte det største konkurransefortrinnet i næringslivet. Dette forsøker de kriminelle å utnytte, fordi urettmessig tilgang til andres sensitive informasjon kan gi dem stor

økonomisk gevinst. De kan enten selge informasjonen til andre som har interesse av den, eller presse eieren av informasjonen for penger for ikke å selge den videre. Bedrifter som opererer i markeder med sterk konkurranse, samt bedrifter som sitter på kunders personopplysninger, vil være spesielt sårbare for denne formen for cyberkriminalitet.

Cyberkriminalitet har lenge vært en trussel mot næringslivet. Det har ført til at flere virksomheter har satset stort på ulike løsninger for cybersikkerhet, inkludert sikkerhetskopiering av sensitiv informasjon. Dette har hatt en positiv effekt, men flere kriminelle aktører har nå endret sin modus. Tidligere oppnådde de kriminelle stor effekt ved å kryptere ulike virksomheters informasjon, låse de ansatte ute fra sine egne data og kreve løsepenge for å oppheve krypteringen. Bedrifter omgår nå i noen grad denne trusselen ved at de lagrer informasjonen flere steder, med ulik sikkerhet. Enkelte cyberkriminelle har derfor gått over til å heller presse offeret for penger uten å låse ned og kryptere virksomhetens datasystemer. Dette foregår ved at de begår datainnbrudd og stjeler sensitiv informasjon som de så truer med å selge videre eller offentliggjøre med mindre offeret betaler løsepenge.

Kombinasjonen av stjålne data og offentlig tilgjengelig informasjon kan true både individer og nasjonale sikkerhetsinteresser. Dette bildet er også i ferd med å forverres som følge av at kriminelle tar i bruk ny teknologi, som kunstig intelligens, som muliggjør enda mer presis og målrettet cyberkriminalitet.

Kombinasjonen av stjålne data og offentlig tilgjengelig informasjon kan true både individer og nasjonale sikkerhetsinteresser.

Cyberangrep mot mindre bedrifter kan få store konsekvenser

Profittmotiverte kriminelle er fremdeles blant de største aktørene innenfor cyberkriminalitet, og er ofte forbundet med løsepengevirus. Sammen med datatyverier utgjør løsepengevirus en vesentlig og økende cyberkriminell trussel mot norske virksomheter og deres leverandørkjeder. Politiet er kjent med ofre over hele landet og i alle politidistrikt det siste året, og mørketallene er trolig store. Microsoft rapporterer om en nær tredobling i antall angrepsforsøk med løsepengevirus globalt i 2024.⁸⁷ Landegrensene er ingen hindring i denne sammenheng. Små og mellomstore bedrifter er særlig utsatt, da de ofte er mer sårbare og minst rustet til å håndtere konsekvensene av et slikt virusangrep. Disse bedriftene kan være viktige leverandører og underleverandører til virksomheter som råder over kritisk infrastruktur og understøtter grunnleggende nasjonale funksjoner.⁸⁸

Politiet har det siste året observert angrep både mot ulike deler av virksomheters verdikjeder og mot samarbeidende tredjeparter. Cyberrettede verdikjedeangrep skjer når noen uten tillatelse tilfører egenskaper til eller endrer deler av et produkt for å utnytte dette senere. Slike endringer kan skje i alle ledd av verdikjeden, enten via programvare, maskinvare eller systemdokumentasjon. Verdikjedeangrep

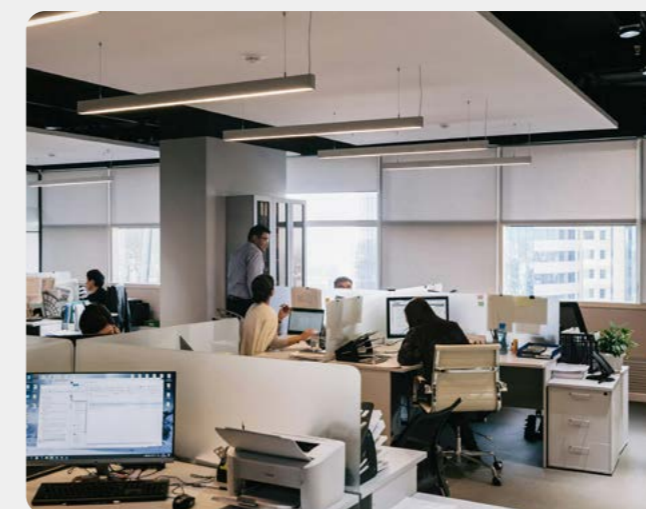

Foto: Unsplash

retter seg mot produkter under utvikling, mens tredjepartsangrep går via leverandører eller underleverandører for å ramme flere virksomheter.

Lange og uoversiktlige leverandørkjeder utgjør en sårbarhet som trusselaktører utnytter. Alvorlig svikt i IKT-systemer kan i verste fall true den finansielle stabiliteten og påvirke samfunnssikkerheten.⁸⁹ Cyberkriminelles trusler mot leverandørkjeder samt små og mellomstore bedrifter i Norge, forventes å bli mer målrettede. Skadeomfanget forventes også å bli større, i likhet med utfordringene med å få sikret kritiske verdier og tjenester. Angrep via tredjepart forventes å fortsette å øke da mange virksomheter har integrerte systemer med underleverandører eller andre samarbeidspartnere som kan angripes og utnyttes av trusselaktørene.

Økt digitalisering i samfunnet har også medført at slike systemer har blitt koblet på internett, noe som skaper sårbarhet for cyberangrep, herunder løsepengevirus.

Flere samfunnskritiske bedrifter styrer også fysiske prosesser innenfor vann og avløp, energiforsyning og annet. Disse benytter seg av såkalt operasjonell teknologi, som gjerne er eldre datasystemer bygget for å være robuste og pålitelige, men uten vesentlige sikkerhetsfunksjoner ettersom de har vært isolert fra internett. Med økt digitalisering i samfunnet har også norsk operasjonell teknologi blitt koblet på internett, og dermed blitt sårbare for cyberangrep, herunder løsepengevirus. Angrep på disse systemene kan føre til produksjonstap og nedetid eller sikkerhetsutfordringer som angår store deler av samfunnet, inkludert kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner.

Registerkriminalitet tapper statskassen for store beløp

Registerkriminalitet er en trussel som ventes å øke fremover. Dette er en form for bedrageri der opplysninger som ellers benyttes for å verifisere personer, foretak og grunnlagsopplysninger blir manipulert i digitale løsninger. Politiet ser at registerkriminalitet har fått økt oppmerksomhet fra kjente kriminelle nettverk både i Norge og utlandet. Trusselen er samfunnstruende fordi den har vesentlige økonomiske konsekvenser for samfunnet, og potensielt store negative konsekvenser for enkeltpersoner som blir rammet eller utnyttet.

Registerkriminalitet skjer ved at de kriminelle bevisst rapporterer inn feilaktige eller fiktive grunnlagsopplysninger til myndighetene som skal brukes for å verifisere personers eller foretaks identitet. Disse manipulerede opplysningene legges så til grunn ved verifisering av beslutninger og vedtak som gir kriminelle aktører økonomisk vinning. Kriminaliteten gjennomføres ofte planmessig og systematisk i samarbeid mellom flere, og kan raskt få et svært stort omfang. Manipulasjon av opplysninger gjennomføres av kriminelle for å få tilgang på alle former for utbetalinger, støtte og refusjon, både fra det private næringsliv og fra offentlig virksomhet. Bedrageriene rammer det offentlige i form av manglende innbetaling av skatter og avgifter, feilaktige utbetalinger av refusjon for merverdiavgift, samt trygdebedrageri. For finanssektoren fører lånebedrageriene til tapte inntekter og store tap.

Foto: Getty Images

EKSEMPEL PÅ SAMFUNNSTRUENDE REGISTERKriminalitet FRA VIRKELIGHETEN

Flere selskaper ble opprettet i Brønnøysundregistrene med formål å drive dagligvarebutikker. Personene med roller i selskapene viste seg å være stråpersoner.

Fra selskapene ble det innrapportert uriktige omsetningsoppgaver over flere år som førte til unndratt merverdiavgift på 1,5 millioner kroner. I tillegg var ikke regnskapsføringen i henhold til regnskapsloven og bokføringsloven, blant annet ved at inntekter ikke ble bokført, og dokumentasjon av inntekter og kostnader var mangelfull.

Stråpersonenes identitet ble brukt for å søke om og få innvilget bevilling for salg av alkohol. Dette var noe den reelle innehaveren ikke ville ha fått innvilget i eget navn.

Det ble sendt inn opplysninger om ansettelsesforhold og inntekt på fiktive arbeidsforhold. I tillegg ble det innrapportert for få arbeidstimer for flere personer som derfor mottok uberettigede arbeidsavklaringspenger og dagpenger. Nav utbetalte ytelser på over 1 million kroner til personer som ikke hadde rett på stønad.

Tiltalte i saken ble idømt fengselsstraff på 2 år og 9 måneder for grovt bedrageri og medvirkning til bedragerier og for uriktig forklaring ved å manipulere opplysninger til offentlige registre.

Omfanget av registermanipulasjon og økonomisk kriminalitet knyttet til dette er uvisst. Kjente sakskomplekser viser imidlertid at det involverer et stort antall personer som sitter igjen med store gevinster. Etatene som treffes av registermanipulasjon, viser til store mørketall. Beregninger av omfang antyder et kriminelt utbytte på flere milliarder kroner.

Det er flere sårbarheter som gjør registermanipulasjon mulig. Når tjenester skal digitaliseres, mangler

risikovurderingene et bredere samfunnsperspektiv, noe som gjør at mulighetene for manipulering og kriminalitet ikke blir tatt tilstrekkelig hensyn til. Økt brukervennlighet og forenklinger har også gjort det enklere for de kriminelle å manipulere og utnytte systemene i velferdsstaten. Deling av informasjon mellom etatene er mangelfull, og mulighetene for mer automatisert og strukturert deling av mistanker om manipulering er ikke utnyttet.

Foto: Getty Images

3.3

KRIMINELLE SOM MISBRUKER TEKNOLOGI OG TILLIT

Norske barn er mye på nett, og teknologiutviklingen, blant annet innen anonymisering og kunstig intelligens samt digitale plattformer, gjør det lettere for kriminelle aktører å søke seksualisert kontakt med barn. Dette gjør at norske barn er sårbare for å bli utsatt for seksuallovbrudd, og det utgjør en betydelig trussel for barn og unges digitale trygghet. Barn og unge er sentrale for samfunnets framtid, og de fortjener et særskilt fokus og beskyttelse. Det som truer den allmenne tryggheten for barn og unge i stort er dermed direkte samfunnstruende.

Noen av barna som forledes til seksualisert kontakt på internett, er i en særlig sårbar situasjon. Enkelte har vært utsatt for vold eller overgrep tidligere, og har fysisk eller psykisk uhelse. Andre har en vanskelig familiesituasjon, som rus i hjemmet, er underlagt barnevernet eller bor på institusjon. Barn i en sårbar situasjon har høyere risiko for å bli utnyttet seksuelt på internett. De kan i større grad søke seg til voksne for omsorg, tilhørighet og anerkjennelse, og denne tilliten blir kynisk utnyttet av den kriminelle. Har man blitt utsatt for vold eller seksuallovbrudd, er også risikoen større for å bli utsatt for nye overgrep. Barn i sårbare situasjoner har ofte færre tillitspersoner som kan ivareta dem når de har blitt utsatt for noe straffbart.⁹⁰ Flere jenter enn gutter blir kontaktet av voksne som ønsker å begå ulike former for seksuallovbrudd.⁹¹

Voksne med alvorlig straffehistorikk utnytter barn som selger egenprodusert seksualisert materiale

De siste årene har politiet registrert en økt rapportering

om barn som selger egenprodusert materiale til voksne på digitale plattformer, hovedsakelig Snapchat. Dette er seksualisert materiale der barn har filmet eller tatt bilde av seg selv. Noen av kjøperne er domfelte seksuallovbrytere som utgjør en særlig høy trussel overfor barna.

En undersøkelse av Medietilsynet viser at så mye som 26 prosent av barn mellom 9 og 11 år, og 84 prosent av barn mellom 12 og 14 år bruker Snapchat, til tross for at plattformen har 13 års aldersgrense.⁹² Kontakt mellom barn og voksne kjøpere av egenprodusert seksualisert materiale er i mange tilfeller initiert av barnet selv gjennom sosiale medier. Kontakten kan også være formidlet gjennom andre barn, eller den er initiert av gjerningspersonen selv. I det sistnevnte tilfellet kan barn som i utgangspunktet ikke ønsket å selge materiale, likevel komme til å gjøre det fordi muligheten byr seg, eller fordi de blir manipulert eller presset til det.

Barn som først begynner å selge egenprodusert materiale til fremmede, har en økt risiko for å havne i en situasjon der de blir fristet eller presset til å selge mer materiale, eller ender opp med å møte kjøperen fysisk for å selge seksuelle tjenester. Mange av kjøperne har tidligere begått seksuelle overgrep mot barn eller andre alvorlige straffbare handlinger. De vil dermed utgjøre en stor trussel overfor barn de kommer i kontakt med.

Det egenproduserte materialet som selges vil i mange tilfeller deles mellom aktører med seksuell interesse for barn. De siste årene har politiet sett at mye nytt overgrepsmateriale har vært egenprodusert materiale.

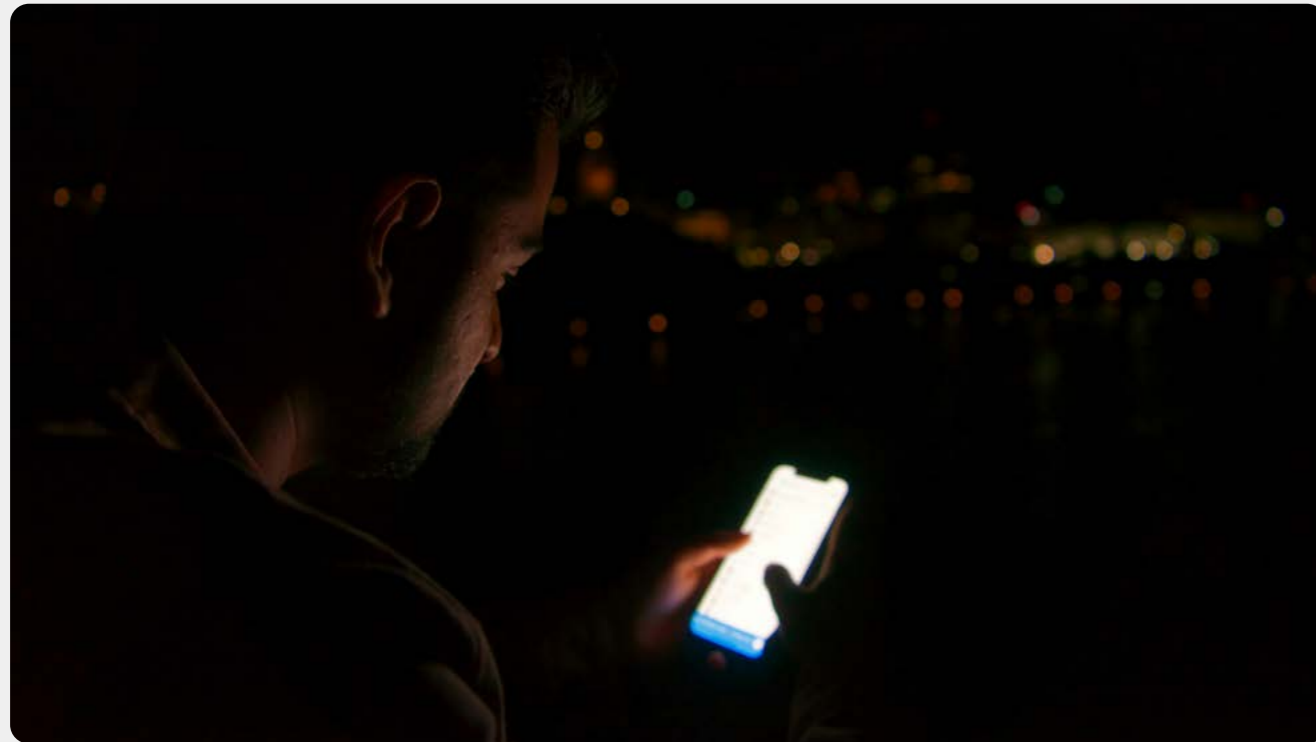

Foto: Unsplash

Barns motivasjon for å selge er i hovedsak penger. Stor grad av frivillighet fra fornærmedes side, gjør at forholdene ikke anmeldes av de fornærmede selv. Noen saker anmeldes av foreldre som har sett at barnet har mottatt penger fra en eller flere ukjente personer, mens andre salg avdekkes av betalingstjenestene som brukes til å utveksle penger. Kjøperne betaler gjennom ulike digitale betalingsløsninger, hovedsakelig Vipps, som utvidet sitt virkeområde for direktebetaling til de andre nordiske landene i 2024.⁹³ Betalingstjenester som tilbyr

direktebetaling på tvers av landegrenser kan skape økt handlingsrom for norske barn som selger egenprodusert materiale, og samtidig øker trusselen for at de samme barna blir utsatt for digitale eller fysiske, seksuelle overgrep.

Uavhengig av barns motivasjon for å utføre slike handlinger er det straffbart etter norsk lov å skaffe seg tilgang til seksualisert materiale av mindreårige eller kjøpe seksuelle tjenester fra mindreårige.

LETTJENTE PENGER TIL HVILKEN PRIS?

"Nina" følte at hun hadde mindre penger enn sine venner og lette derfor etter en lettjent måte å skaffe mer. Hun oppsøkte derfor aktivt ukjente menn på Snapchat. Når hun chattet med de fremmede, oppga "Nina" at hun var mindreårig. Dette satte ikke en stopper for kontakten. Etter å ha etablert kontakt med flere menn begynte hun å selge bilder av seg selv. Hun mottok forskjellige beløp for bilder hun sendte av ulike kroppsdeler. Dette pågikk over tid, men foreldrene til "Nina" oppdaget etter hvert at en fremmed hadde overført penger til datterens konto, blant annet via Vipps. Saken ble anmeldt til politiet.

Historien om Nina er en fiktiv historie som er basert på mange historier fra virkeligheten.

Profittmotiverte kriminelle bruker kunstig intelligens til å presse barn og unge

Politiet ser at omfanget av og kvaliteten på syntetiske overgrepssbilder øker. Utviklingen tilsier at man i nær fremtid vil se syntetiske overgrepssvideoer av realistisk kvalitet. Kriminelle aktører bruker kunstig intelligens både til å produsere nytt syntetisk overgrepsmateriale og til å fornye eldre overgrepsmateriale. Aktørene deler overgrepsmateriale på både det mørke og det åpne nettet.

Syntetisk overgrepsmateriale blir brukt som en samlebetegnelse for alt materiale (bilder, videoer, tekst eller annet) som viser seksuelle overgrep mot barn, eller på annen måte seksualiserer barn, som er generert med bruk av generativ kunstig intelligens.

Syntetisk overgrepsmateriale har flere negative konsekvenser. For det første kan produksjonen av slikt syntetisk materiale føre til at reelle barn blir fremstilt i overgrepsmateriale, selv om de ikke har vært utsatt for seksuelle overgrep. I teorien kan alle barn som er avbildet eller filmet for eksempel i sosiale medier, bli avbildet i syntetisk overgrepsmateriale, fordi det kan produseres på bakgrunn av vanlige bilder eller videoer. For det andre kan det bli vanskelig å skille mellom syntetisk og ekte overgrepsmateriale, som både kan føre til at politiet forsøker å identifisere barn som ikke finnes, og at ekte overgrepsmateriale fremstår syntetisk. I Norge er alt seksualisert materiale av barn straffbart, uavhengig av produksjonsmetode. Som bevis for at et overgrep har funnet sted, vil imidlertid det syntetiske materialet utfordre politiet, påtalemyndigheten og rettsvesenet i tiden fremover.

Selv om politiet har observert flere tilfeller av utpressing med syntetiske nakenbilder det siste året, brukes det likevel ekte bilder og videoer av fornærmede i de fleste

tilfeller. Utviklingen innen kunstig intelligens gjør det enklere å begå seksuell utpressing i vinnings hensikt. Kunstig intelligens kan for eksempel brukes til å produsere syntetiske nakenbilder av offeret, slik at utpresserne ikke lenger trenger å forlede fornærmede til å dele nakenbilder av seg selv før utpressingen kan starte. I tillegg kan kunstig intelligens benyttes til å velge ut potensielle ofre på en mer effektiv og målrettet måte.

Politiet ser at utpresserne ofte er mer kyniske og pågående enn før. Ved bruk av oversettelsesverktøy kan man eksempelvis formulere seg på et språk og med en sjargong tilpasset det enkelte barnet. Aktørene samarbeider i noen grad og befinner seg i ulike land. Blant annet forekommer det hyppig utpressing fra land som Filippinene, Nigeria og Elfenbenskysten.

Seksuell utpressing i vinnings hensikt rammer fortsatt i all hovedsak gutter og menn. De fleste ofrene er voksne i alderen 18–30 år, mens om lag en sjettedel er mindreårige helt ned i 10-årsalderen. For mange vil det å bli utsatt for denne typen utpressing være en stor påkjønning, både økonomisk og følelsesmessig. Hvis fornærmede først betaler én gang, er sannsynligheten stor for at utpresseren fremsetter nye pengekrav. Mange fornærmede betaler derfor i flere omganger. Politiet er kjent med at norske fornærmede totalt har betalt ca. 7,6 millioner kroner til utpressere rundt om i verden siden januar 2023. I flere land, også i Norge, har personer tatt sitt eget liv som følge av seksuell utpressing.

I flere land, også i Norge, har personer tatt sitt eget liv som følge av seksuell utpressing.

3.4

KRIMINALITET SOM RAMMER MILJØET OG FELLESSKAPET

Politiet definerer også trusler mot natur, miljø og dyrevelferd innenfor rammen av samfunnstruende kriminalitet. Kriminaliteten rammer våre felles verdier både ved at den forringer selve livsgrunnlaget vårt – naturen, et rikt dyreliv og fremtiden til kommende generasjoner – men også ved at den påfører samfunnet store økonomiske konsekvenser allerede nå. Det er en utvikling internasjonalt at kriminelle nettverk også utøver organisert kriminalitet som skader miljøet. Fortjeneste fra miljøkriminalitet benyttes til å finansiere ny organisert og alvorlig kriminalitet.⁹⁴

Både INTERPOL og Europol fremhever kampen mot miljøkriminalitet som en sentral del av innsatsen mot alvorlig og organisert kriminalitet.^{95,96} Anslag tilsier at miljøkriminalitet internasjonalt er den tredje mest innbringende formen for organisert kriminalitet, nest etter narkotika- og forfalskningsrelatert kriminalitet, som salg og bruk av falske produkter, identitetsdokumenter eller penger. Ingen landegrenser beskytter mot miljøkriminalitet, og den rammer oss alle. Kriminalitet innenfor og tilknyttet havbruksnæringen rammer Norge i særlig grad fordi denne næringen er svært viktig for vår felles økonomi og Norges omdømme ute i verden. Dette kapitlet retter fokus mot fiskerikriminalitet, ulovlig eksport av produksjonsfisk og organisert og ulovlig handel med truede arter, som utgjør en fare for arts-mangfoldet.

[M]iljøkriminalitet internasjonalt er den tredje mest innbringende formen for organisert kriminalitet.

Falsk innrapportering av fangst får store økonomiske konsekvenser for samfunnet

I Norge skal all fangst ilandføres og rapporteres, med unntak av levedyktig fisk som er fanget i strid med regelverket. Disse skal straks slippes ut igjen. Etterlevelsen av bestemmelsene om ilandføring av fangst er imidlertid mangelfull. Dette synes å være et utbredt problem som ikke er begrenset til én type aktør, fiskeri eller flåtegruppe. Det kriminelle handlingsrommet er stort, og trusselen forventes å øke i omfang og alvorlighet. Kriminaliteten er samfunnstruende fordi den frarøver fellesskapet inntekter og truer en bærekraftig forvaltning av fiskebestanden, som er del av livsgrunnlaget vårt.

Feil- og underrapportering av fangst gjøres på flere måter, og favner flere lovbrudd. Eksempler er såkalt "high grading" av fangst eller andre brudd på ilandføringsplikten. "High grading" innebærer at kun det beste av fangsten bringes til land mens mindre fisk eller skaldyr sorteres ut og kastes tilbake på sjøen uten å rapporteres. Hele fangster kan også kastes ut igjen der deler av fangsten enten er død eller døende.

Andre eksempler på feil- og underrapportering er at mottak ved ilandføring utelater å registrere hele eller deler av fangsten, eller at de registrerer fangsten som en annen art. Sistnevnte gjøres gjerne for å omgå kvoteregulering, og fisker og fiskemottak kan inngå avtaler om slike landinger av fangst.

Trusselen innbefatter også ulovlig fangst og underrapportering av lovlig fangst av kongekrabbe. Kongekrabben regnes ikke som en naturlig del av norsk fauna, men det har likevel vært et mål å bevare en kvoteregulert bestand i et avgrenset område øst for Nordkapp. I 2023 ble det registrert en fangst på 2 110 tonn kongekrabbe til en verdi av 704,3 millioner kroner.⁹⁷ Kongekrabbens høye markedspris motiverer flere til å bedrive og tjene gode penger på ulovlig fangst. Politiet ser at aktørene ikke bare er enkeltpersoner, som fritidsfiskere, men også kriminelle nettverk som driver systematisk ulovlig fangst og falsk innrapportering.

Ulovlig fanget kongekrabbe omsettes også ulovlig, ofte via samme transportruter som ved lovlig vareutførsel. Norge har mange ubetjente grenseoverganger som gir gode muligheter for å smugle kongekrabbe ut av landet. Enkeltaktørene selger mindre kvanta på digitale markedsplattformer og sosiale medier. Disse partiene betales gjerne kontant og distribueres videre til restauranter og privatpersoner i hele landet.

Feil- eller underrapportert fangst kamufleres og videreføres gjennom svart omsetning, transport og eksport. Denne kriminaliteten kan bidra til et feilaktig tallgrunnlag for å beregne fremtidige fiskekvoter, noe som i verste fall kan skade et bærekraftig fiske for fremtiden.

Dårlig dyrevelferd og ulovlig fiskeeksport truer felles verdiskapning

Som Norges nest største eksportnæring, etter gass og olje, er havbruk. Verdiskapningen i denne næringen er dermed av stor betydning for Norges økonomi, og alvorlig kriminalitet i denne næringen kan være direkte samfunns-truende. På samme måte som i husdyrhold på land er det

Foto: Getty Images

et mål at oppdrettsfisken skal ha det godt, men havbruksnæringen har betydelige utfordringer knyttet til dyrevelferd. I 2024 døde 57,8 millioner oppdrettslaks i sjøfasen, noe som tilsvarer en dødelighet på 15,4 prosent.⁹⁸ Dette er noe ned fra toppåret 2023, hvor dødeligheten var 16,7 prosent.⁹⁹

Oppdrettsnæringen består av ulike aktører, blant annet selskaper som opererer merder, smoltprodusenter, bløggébåter og slakteri. Fisken som ales opp i Norge, er først og fremst atlantisk laks, regnbueørret og sjørøye. Dødeligheten i sjømerkene skyldes hovedsakelig infeksjonssykdommer som lett spres i trengsel, skader påført ved avlusningsoperasjoner, vintersår og algeoppblomstring.¹⁰⁰ Større partier må i noen tilfeller slaktes av dyrevelferdsårsaker.

Oppdrettsfisk med sår, misdannelser, grove behandlingsfeil eller indre kvalitetsfeil tåler ofte ikke ordinær transport til slakteri. Fisken blir derfor nødslaktet. Politiet er kjent med at store mengder fisk utsettes for mangelfull og ulovlig håndtering ved slaktning, slik at fisken ikke har dødd umiddelbart og dermed utsettes for lidelse også i denne fasen. Etter nødslakt blir fisken sortert som produksjonsfisk.

Produksjonsfisk er i utgangspunktet ikke farlig å spise, men skal ikke selges som mat for mennesker før den har blitt feilrettet i form av bearbeiding og foredling. Dette kan blant annet innebære å skjære bort deler av fisken som ikke kan spises, eksempelvis på grunn av misfarging eller sårdannelse. Det er ulovlig å eksportere produksjonsfisk uten at denne er feilrettet i Norge før grensepassering. Retningslinjene for eksport av produksjonsfisk er ment å ivareta omdømmet til norsk laks i det internasjonale markedet samt sørge for sporbarhet og forbrukernes matsikkerhet.

Det er til tider en høy andel produksjonsfisk i markedet. Dette kan være en driver for salg og ulovlig eksport av produksjonsfisk ut av landet. Det er avdekket partier i utlandet av norsk oppdrettsfisk med dype sår, misfarging og melkeaktig klebrig slim, som var tiltenkt matmarkedet. Inntjeningspotensialet ved ulovlig eksport av produksjonsfisk er antatt å være stort, men fordi praksisen sammenblandes med legal virksomhet er det vanskelig å tallfeste hvor mye av utbyttet som stammer fra ulovlig eksport.

Ulovlig handel med truede arter reduserer artsmangfoldet

Ulovlig uttak av og handel med truede dyre- og plantearter utgjør en vedvarende trussel mot det biologiske mangfoldet, både i Norge og internasjonalt. Kriminalitetsformen er lite synlig for allmennheten, men den er like fullt samfunnsskadelig. Globale klimaendringer truer artsmangfoldet både når det gjelder dyr og planter. Det kan føre til at den illegale handelen med truede, sjeldne arter, og produkter av disse, vokser. Jo mer truet og sjelden en art er, jo større verdi kan den oppnå. Norge har sin plass i omsetningskjeden på dette markedet, både som importør og leverandør.

Norge har primært en rolle som importør i denne handelen. Norske aktører importerer ulovlig truede arter både for videresalg i næringsvirksomhet og som private samlere. Ifølge Tolletaten er ulovlig innførsel av fugler og reptiler aktuelle eksempler, og noe av denne aktiviteten kan betegnes som organisert kriminalitet, med bruk av blant

annet forfalskning av tillatelser. Kriminaliteten sammenfaller også med narkotikasmugling og omsetning av andre illegale varer.

Som leverandør er det først og fremst Norges rike og varierte fuglefauna som er av stor interesse for både norske og internasjonale kriminelle aktører og nettverk. I 2023 beslagla politiet 53 000 egg fra truede fuglearter i en av de alvorligste tilfellene av faunakriminalitet som hittil er sett i Norge. Ulovlig sanking av egg fra truede fuglearter i Norge skjer i et internasjonalt marked for ulovlig høsting og handel med egg, og skader mangfoldet fordi det bidrar til å presse mange arter til randen av utryddelse.

Aktørene som handler på dette illegale markedet, har ulike intensjoner. Mange er ikke klar over hva de er med på, noen er private samlere, mens andre er profesjonelle profittmotiverte kriminelle aktører. For kriminelle nettverk er potensialet for illegal fortjeneste betydelig i og med at verdien av enkelte arter på det illegale markedet er svært høy.

Apollosommerfuglen er rødlistet og nært truet i Norge.

Foto: Getty Images

3.5

KRIMINALITET I USIKRE TIDER

Vi lever i en verden der konflikter blusser opp langs stadig flere ideologiske linjer. På den internasjonale arenaen er graden av samarbeid og gjensidighet redusert, og stormaktsrivalisering preger mye av interaksjonen mellom stater. Velgermassene og den politiske diskursen har parallelt beveget seg i en mer nasjonalistisk retning overalt i verden. Samtidig med dette er det også internt i Norge steile meningsmotsetninger og høy temperatur i diskusjoner. Dette bakteppet i kombinasjon med en rivende teknologisk utvikling skaper potensielt noen utfordringer for norske grunnleggende samfunnsstrukturer, inkludert særlig viktige demokratiske prinsipper og prosesser.

Usikre tider handler ikke bare om meningsmotsetninger. Det kommende året vil fortsatt preges av væpnet konflikt i mange områder. Regional ustabilitet som skapes av dette og andre samtidige krefter, er egnet til å opprettholde et betydelig migrasjonspress mot EU og Norge. Dette har over flere år skapt et stort marked for menneskesmugling, der organiserte kriminelle også i året som kommer vil ha stort handlingsrom for å utnytte migranter i jakten på økonomisk gevinst.

// *Det kan være strevsomt. Men et samfunn der vi ikke snakker med andre enn dem som likner på oss selv, blir både fattigere og farligere.*

Kongens nyttårstale, 2024¹⁰¹

Foto: Politiet

Demokratiske prosesser vil være under press i valgåret 2025

En sentral bestanddel i et fritt og velfungerende demokrati er muligheten til å ytre seg i det offentlige rom og ta del i debatter både fysisk og digitalt. Dette er spesielt viktig i Norge i 2025, når det skal gjennomføres stortings- og sametingsvalg. Samfunnet er avhengig av fri og ufiltrert meningsytring fra de som oppfatter urettferdighet eller har et ønske om en annerledes politisk prioritering. Det finnes likevel et punkt hvor ytringer trækker over grensen til det straffbare. Noen av disse ytringene utgjør trusler mot demokratiet i kraft av å hindre andre fra å delta i offentlig debatt. Utviklingen innen hatkriminalitet og potensiell bruk av sammensatte virkemidler gir grunn til å være spesielt på vakt mot trusler som kan ramme demokratiske prosesser i året som kommer.

Det er indikasjoner på at norske politikere i økende grad utsettes for trusler og hatefulle ytringer, og at disse hovedsakelig deles via sosiale medier.¹⁰² Med de sosiale mediene har langt flere mennesker fått anledning til å ytre seg og delta i samfunnsdebatten enn tidligere, men det har også bidratt til mer ufiltrert fremsettelse av personangrep, hets og konspirasjonsteorier. Sentrale plattformer og selskaper som X (tidligere Twitter) og Meta har allerede

redusert eller planlegger å redusere modereringen av potensielt truende eller hatefult innhold. Selv om folkevalgte skal tåle en viss grad av kritikk i sitt virke, så er omfanget av hatefulle ytringer krevende for mange. Konsekvensen er at mange vegrer seg fra å delta i den offentlige debatten, og enkelte trekker seg fra politiske verv. En kartlegging viser blant annet at over 40 prosent av de folkevalgte som har hatt slike opplevelser, har valgt å endre atferd, for eksempel i form av selvmoderering.¹⁰³

Også utenfor politikersfæren er det mange deltakere i demokratiet som møter sterke angrep. Særlig er hatefulle ytringer eller annen hatdrevet kriminalitet rettet mot sårbare og synlige samfunnsgrupper egnet til å skremme deres representanter til taushet.

Demokratiske prosesser vil også kunne forstyrres av ulovlig påvirkning ved bruk av sammensatte virkemidler. De siste årene har man sett en rekke eksempler på uønsket valginnblanding i den vestlige verden.¹⁰⁴ Nylig offentliggjorde amerikanske myndigheter at de har avdekket omfattende forsøk på ulovlig påvirkning av ulike statlige aktører i forbindelse med presidentvalget i 2024. Flere av de bekreftede tilfellene handlet om å forsøke å gi et inntrykk av at det foregikk valgfusk.¹⁰⁵ Med den raske utviklingen av kunstig intelligens vil slik påvirkning kunne foregå i stadig større omfang. Det vil bli krevende å skille mellom ekte og falsk informasjon samt lovlig og ulovlig aktivitet. Ulovlig påvirkning gjennom spredning av falsk informasjon vil i mange tilfeller falle inn under ansvarsområdet til det ordinære politiet.

«Stater blir stadig mer sofistikerte i digitale påvirkningsoperasjoner som forsøker å endre offentlighetens oppfatning, endre politikk eller skape sosial og politisk uro i andre land. Digitale teknologier har blitt en sentral komponent i den undertrykkende verktøykassen til flere lands myndigheter.»

U.S. Office of the director of national intelligence, annual threat assessment, 2024¹⁰⁶

Politisk motiverte kriminelle kan utgjøre en trussel mot samfunnsfunksjoner

Langt fra alle handlinger som forstyrrer grunnleggende funksjoner gjennom avanserte digitale virkemidler, blir utført av representanter for en fremmed stat. Politisk motiverte cyberkriminelle er aktivister som begår kriminalitet motivert av politisk oppfatning eller overbevisning. Handlingene deres er gjerne kjent som *hacktivism*, og er tradisjonelt forbundet med ulike former for tjenestenektangrep. Disse kriminelle aktørene utgjør en trussel mot grunnleggende samfunnsstrukturer ved å fremme sitt politiske budskap med udemokratiske midler.

Organiseringen av disse aktørene kan typisk være svært flytende, med personer og miljøer som samarbeider på tvers av landegrenser i ulike prosjekter. Noen kan også, bevisst eller ubevisst, gjennomføre kriminell aktivitet på vegne av en statlig aktør. Det kan være svært krevende å avgjøre hva som er den bakenforliggende motivasjonen til politisk motiverte kriminelle aktører.

Aktørene som begår politisk motivert cyberkriminalitet, har ulike kampsaker. De siste årene har spesielt sikkerhetspolitiske konflikter vært en kilde til såkalt *hacktivism*. Økt samarbeid mellom ulike hacktivistgrupperinger har tilsynelatende utvidet den tilgjengelige verktøykassen slik at de blir i stand til å gjennomføre mer komplekse cyberangrep med større skadepotensial.

Økt samarbeid mellom ulike hacktivistgrupperinger har tilsynelatende utvidet den tilgjengelige verktøykassen slik at de blir i stand til å gjennomføre mer komplekse cyberangrep med større skadepotensial.

The Holy League er et eksempel på en hacktivistgruppering med et felles verdenssyn bestående av antivestlige, antiisraelske og prorussiske holdninger. Selv om de ulike grupperingene i ansamlingen har forskjellige tilnærminger og til dels ulike ambisjoner, deler de kunnskap med hverandre og samarbeider på tvers for å oppnå ulike effekter.¹⁰⁷

Utviklingen i 2024 viser at hacktivistene ikke begrenser seg til en spesifikk handlemåte, og at cyberkriminelle går stadig lenger i sin virkemiddelbruk for å oppnå målene sine. Foruten mer klassiske tjenestenektangrep benytter flere hacktivistgrupperinger nå også skadevare for å begå politisk motiverte løsepengevirusangrep internasjonalt. I tillegg til dette har hacktivistene og profittmotiverte cyberkriminelle direkte og indirekte påvirket operasjonell teknologi for å understøtte sine mål.^{108,109}

Løsepengevirus motivert av ideologi eller politiske kampsaker snarere enn et ønske om økonomisk fortjeneste har foreløpig ikke vært sett i norsk sammenheng. I lys av den internasjonale utviklingen er det likevel en voksende fare for at dette eller annen cyberaktivisme vil forstyrre prosesser, funksjoner eller demokratiske institusjoner i det norske samfunnet.^{110,111,112}

Konflikter i Midtøsten vil påvirke markedet for menneskesmuglingstjenester

I 2024 fikk over halvparten av asylsøkerne som ankom Norge, bistand av menneskesmuglere på reisen. Dette innbefatter ikke ukrainske statsborgere eller andre med tilknytning til Ukraina, som har søkt om kollektiv beskyttelse. Majoriteten av dem som benyttet menneskesmuglere til Norge, krysset grensen fra Tyrkia til Hellas og er i hovedsak migranter fra Midtøsten som har kommet sjø- eller landveien. Fra Hellas tilrettelegger kriminelle nettverk for at migranter kan reise videre på uriktige dokumenter med

Migranter redde i Middelhavet. Foto: Politiet

fly til andre land i Europa, deriblant Norge. Menneskesmuglerne krever flere tusen euro for reisen fra Tyrkia til Norge. De betydelige endringene som har skjedd i flere av konfliktene i Midtøsten i 2024, vil påvirke migrasjonen fra regionen og etterspørselen etter menneskesmuglingstjenester.

Norske kriminelle samarbeider med transnasjonale menneskesmuglingsnettverk som opererer i utlandet og til Norge. De fleste av dem som smugles til Norge, blir imidlertid hjulpet hit av utenlandske kriminelle som selv oppholder seg utenfor Norge. I mange tilfeller har smuglerne samme landbakgrunn som migrantene, eller de kommer fra landene langs de ulike smuglerrutene.

Nettverkene strekker seg over store områder, fra migrantenes opprinnelsesland til transitt- og destinasjonsland, og de besørger tjenester som transport, uriktige dokumenter og overnatting under hele reisen. Via kryptert kommunikasjon og kartapplikasjoner fjernstyrer de migrantene og veileder dem i hvor de kan krysse landegrenser ulovlig. Sosiale medier og plattformer benyttes også til promotering av smuglertjenester.

Betalingen for tjenestene gjøres som regel via kontorer/byråer, og tilgjengeliggjøres for smuglerne først etter at migranten har ankommet destinasjonslandet. Noen smuglere opererer med en "pay-as-you-go"-tilnærming, hvor de krever betaling for hver etappe. Det rapporteres også i økende grad om at menneskesmuglere utsetter migranter for vold.

Menneskesmugling er forbundet med alvorlige menneskerettsbrudd og dødsfall, og er blant de alvorligste kriminalitetsformene Europa står overfor. I løpet av 2024 er over 2 200 migranter rapportert døde eller savnet etter å ha forsøkt å krysse Middelhavet. Kriminalitetsformen har koblinger til ID-misbruk, menneskehandel og annen alvorlig kriminalitet. Menneskesmugling er lønnsomt for de kriminelle nettverkene, med en estimert årlig omsetning på flere milliarder euro på verdensbasis. For å maksimere smuglerens profitt utsettes migrantene for stadig farligere situasjoner.

REFERANSER

1. NDLA. 2024. PESTEL. Hentet fra: <https://ndla.no/nb/r/markedsforing-og-ledelse-2/pestel---ekstern-analyse/a6cc8b59e9>
2. Økokrim. 2024b. *Økokrims trusselvurdering 2024 – Den kriminelle økonomien*. Hentet fra: https://img8.custompublish.com/getfile.php/5363097.2528.ajtsilqbikkmsk/2024_Trusselvurdering_%C3%98kokrim_nett.pdf?return=www.okokrim.no
3. Statsministerens kontor. 2025. *Statsministerens nyttårstale 2025*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-nyttarstale-2025/id3081460/>
4. Etterretningstjenesten. 2025a. *Fokus 2025*. Hentet fra: https://www.etterretningstjenesten.no/publikasjoner/fokus/fokus-pa-norsk/Fokus2025%20-%20NO%20-%20Weboppslag%20v4.pdf/_/attachment/inline/23849b35-548a-4f8b-a1fc-a30f4a7d6b77:62422850e2c371d06db67622dbf2c09ae678264d/Fokus2025%20-%20NO%20-%20Weboppslag%20v4.pdf
5. Etterretningstjenesten. 2025a.
6. Politiets sikkerhetstjeneste. 2025. *Nasjonal trusselvurdering 2025*. Hentet fra: https://pst.no/globalassets/2025/nasjonal-trusselvurdering-2025/nasjonal-trusselvurdering-2025_no_web.pdf
7. Malerud, S., Hennem, A.C., & Toverød, N. 2021. *Situasjonsforståelse ved sammensatte trusler – et konseptgrunnlag*. FFI-rapport 21/00246. Hentet fra: <https://www.ffi.no/publikasjoner/arkiv/scenarioer-for-uonsket-pavirkning-i-forbindelse-med-norske-valg>
8. Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. 2024. *Fremtidens digitale Norge. Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024–2030*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/c499c3b6c93740bd989c43d886f65924/no/pdfs/nasjonal-digitaliseringsstrategi_ny.pdf
9. Teknologirådet. 2024a. *Teknotrender for Stortinget 2024*. Hentet fra: <https://teknologiradet.no/publication/teknotrender-for-stortinget-2024/>
10. Kripos. 2023. *Etterretningsrapport: Generativ Kunstig Intelligens*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/datakriminalitet/etterretningsrapport-generativ-kunstig-intelligens-kripos.pdf>
11. Future Investment Initiative Institute. 2024. *Elon Musk and Dr. Peter Diamandis #FII8 Conversation on the Future of #AI*. Hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=3JkkWfzc4Jg>
12. Politiet. 2023. *DELE=DELTA: Om deling av voldsvideoer*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/deling-av-voldsvideoer/#mange-vet-ikke-hvor-grensene-gaar--slik-er-loven>, <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/voldtekt-og-seksuallovbrudd/fenomenrapport-exposed-kontoer.pdf>
13. European Consortium for Political Research. 2024. *Dimensions of polarization, realignment and electoral participation in Europe: The mobilizing power of the cultural dimension*. Hentet fra: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1475-6765.12718?campaign=wolearlyview>
14. Pew Research Center. 2024. *Political Polarization*

- in the American Public How Increasing Ideological Uniformity and Partisan Antipathy Affect Politics, Compromise and Everyday Life*. Hentet fra: <https://www.pewresearch.org/politics/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>
15. Politico. 2024. *Europe's growing polarization spells trouble*. Hentet fra: <https://www.politico.eu/newsletter/politico-confidential/europes-growing-polarization-spells-trouble/>
 16. Gripsrud, Jostein. 2023. *Polarisering: Et historisk blikk på norsk politikk og offentlighet*. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/10.18261/tfs.64.3.9#sec-7>
 17. Teknologirådet. 2024a.
 18. SSB. 2024. *Fattigdomsproblemer, levekårsundersøkelsen*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/statistikk/fattigdomsproblemer-levokarsundersokelsen>
 19. Institute of Health Equity. 2023. *Rapid review of inequalities and wellbeing in Norway since 2014*. Hentet fra: www.instituteoftheequity.org
 20. Justis- og beredskapsdepartementet. 2024a. *Felles verdier – felles ansvar. Meld.St.15. (2023-2024)*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-15-20232024/id3031227/?ch=1>
 21. Bufdir. 2023. *Fattigdom - veileder om arbeid for barn som lever i fattige familier*. Hentet fra: <https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/veileder-fattigdom/>
 22. NOVA. 2018. *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier. En kunnskapsoppsummering*. Hentet fra: <https://www.nhri.no/wp-content/uploads/2019/01/Rapport-fra-NOVA-Muligheter-og-hindringer-for-barn-i-lavinntektsfamilier-2018.pdf>
 23. Norsk Institutt for naturforskning. 2015. *Klimaendringenes påvirkning på naturmangfoldet i Norge*. NINA Rapport 1210. Hentet fra: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M443/M443.pdf>
 24. Lovdata. 2021. *Kapittel 3. Vergemål for mindreårige. § 8. Mindreårige*. Hentet fra: <https://lovdata.no/lov/2010-03-26-9/kap3/%C2%A78>
 25. Kripos. 2025a. *Narkotika- og dopingstatistikk 2024*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/narkotika/narkotikastatistikk-2024.pdf>
 26. Kripos. 2025a.
 27. Tolletaten. 2025. *Rekordmengder marihuana beslaglagt i 2024: – Vi ser en tydelig trend*. Hentet fra: <https://www.toll.no/no/om-tolletaten/aktuelt-fra-tolletaten/rekordstore-mengder-beslaglagt-i-2024>
 28. NOVA & Oslo Met. 2024a. *Ungdata 2024. Nasjonale resultater*. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3145138>
 29. Oslo Universitetssykehus. 2024a. *Ekspertsykehuset – OUS sin blogg for fag, forskning og innovasjon. Kokainrus – til en pris du ikke ønsker å betale*. Hentet fra: <https://www.oslo-universitetssykehus.no/om-oss/ekspertsykehuset/kokainrus---til-en-pris-du-ikke-onsker-betale/>
 30. NOVA & Oslo Met. 2024a.
 31. Oslo Universitetssykehus. 2024a.
 32. Kripos. 2025a.
 33. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. 2024. *European drug trends monitor*. Hentet fra: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2023/09/Global-organized-crime-index-2023-web-compressed-compressed.pdf>
 34. Kripos. 2025a.
 35. Oslo Universitetssykehus. 2024. *Bekymringsfull økning av nitazen-relaterte dødsfall*. Hentet fra: <https://www.oslo-universitetssykehus.no/om-oss/nyheter/bekymringsfull-okning-av-nitazen-relaterte-dodsfall/>
 36. Folkehelseinstituttet. 2023. *Dødsårsaksregisteret*. Hentet fra: <https://www.fhi.no/op/dodsarsaksregisteret/>
 37. Folkehelseinstituttet. 2024. *Høyeste antallet narkotikautløste dødsfall siden 2001*. Hentet fra: <https://www.fhi.no/nyheter/2024/hoyeste-antallet-narkotikautloste-dodsfall-siden-2001/>

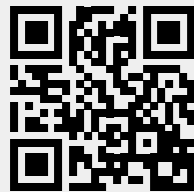
38. Kripos. 2025a. <https://snl.no/voldslovbrudd>
39. Store norske leksikon. 2022. *Voldslovbrudd*. Hentet fra: <https://snl.no/voldslovbrudd>
40. Kripos. 2025b. *Dráp i Norge 2014-2024 – Nasjonal drapsoversikt*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/drap/nasjonal-drapsoversikt-2024.pdf>
41. Kripos. 2025b.
42. Oslo kommune. 2023. *SalTo-rapporten: Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo. Rapport basert på data fra 2023*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/barne--og-ungdomskriminalitet/salto-rapporten-2023.pdf>
43. Justis- og beredskapsdepartementet. 2024a.
44. Europol. 2024a. *Decoding the EU's most Threatening Criminal Networks*. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Europol%20report%20on%20Decoding%20the%20EU-s%20most%20threatening%20criminal%20networks.pdf>
45. Store norske leksikon. 2024. *Vinningslovbrudd*. Hentet fra: <https://snl.no/vinningslovbrudd>
46. NRK. 2024. *Nye tall for ungdomskriminalitet. Økning i antall ran og voldshendelser*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/norge/nye-tall-for-ungdomskriminalitet--okning-i-antall-ran-og-voldshendelser-1.17123685>
47. Europol. 2022. *Environmental crime in the age of climate change*. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/environmental-crime-in-age-of-climate-change-2022-threat-assessment>
48. NRK. 2024. *Saftige bøter for Svalbardturister*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/nordland/saftige-boter-for-svalbard-turister-1.16966287>
49. NRK. 2024. *Filmet kongeørn med drone – fikk saftig bot på 45 000 kroner*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/filmet-kongeorn-med-drone--fikk-saftig-bot-pa-45-000-kroner-1.16926343>
50. NRK. 2024. *Rekordmange turister smugler fisk: Galskapen må ta slutt*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/rekordmange-fisketurister-smugler-fisk-ut-av-landet--galskapen-ma-ta-slutt-sier-egon-holstad-1.16959611>
51. Kripos. 2025c. *Cyberkriminalitet 2024: Politiets årlige rapport om cyberrettet og cyberstøttet kriminalitet*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/datakriminalitet/cyberkriminalitet-2025.pdf>
52. Kripos. 2025c.
53. Kripos. 2025c.
54. OsloMet & NOVA. 2023. *NOVA Rapport nr. 11/23. Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2023*. Hentet fra: <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3083676>
55. Kripos. 2024. *Direkteoverførte bestillingsovergrep (DOBO)*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/direkteoverfor-te-bestillingsovergrep-dobo.pdf>
56. Koordineringsenheten for menneskehandel. 2024. *Veileder: Identifisering av mulige ofre for menneskehandel*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/rad-og-veiledning/menneskehandel/veileder-for-identifisering-av-mulige-ofre-for-menneskehandel.pdf>
57. Politiet. 2024. *Hatkriminalitet*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/rad/hat-ytringer-og-trusler/hatkriminalitet/>
58. Krasniqi, Abetare. 2024. *Hateful full motivasjon: En kvalitativ dokumentanalyse av hva domstolene vektlegger når de tar stilling til hateful full motivasjon*. Hentet fra: <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/3172963>
59. Europol. 2024a.
60. Europol. 2024a.
61. Europol. 2024a.
62. Statistisk sentralbyrå. 2024. *Norsk mediebarometer 2023*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/tids-og-mediebruk/artikler/norsk-mediebarometer-2023>
63. Politiets Fellesforbund. 2024. *Svenske tilstander er i ferd med å bli nordiske tilstander*. Hentet fra: <https://pf.no/aktuelt/medlemmer/svenske-tilstander-er-i-ferd-med-a-bli-nordiske-tilstander>
64. Global Initiative Against Transnational Organized Crime. 2023. *The Global Organized Crime Index 2023*. Hentet fra: <https://globalinitiative.net/analysis/ocindex-2023/>

65. Kripos. 2025c.
66. Økokrim. 2024b.
67. Økokrim. 2024b.
68. Økokrim. 2024a. *Nordic threat assessment on online fraud 2024*. Hentet fra: <https://img8.custompublish.com/getfile.php/5349687.2528.7tsibwj7ikkslp/Nordic%2Bthreat%2Bassessment%2Bon%2Bonline%2Bfraud%2B2024-web.pdf?return=www.okokrim.no>
69. Økokrim. 2023. *Nå er det NOK – Kontanter i den kriminelle økonomien*. Hentet fra: <https://img8.custompublish.com/getfile.php/5229583.2528.ajuibizbuntkum/N%C3%A5%2Ber%2Bdet%2Bnok.pdf?return=www.okokrim.no>
70. Økokrim. 2024a.
71. Europol. 2024b. *The recruitment of young perpetrators for criminal networks. Intelligence notification ref. No.: 2024-033*. Hentet fra: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/IN_The-recruitment-of-young-perpetrators-for-criminal-networks.pdf
72. RVTS Øst og SaLTo sekretariatet. 2024a. *Ungdom utnyttet til kriminalitet*. Hentet fra: <https://www.rvtsost.no/aktuelt/ny-handbok-ungdom-utnyttet-til-kriminalitet>
73. RVTS Øst og SaLTo sekretariatet. 2024a.
74. FHI. 2020. *Barn, unge og kriminalitet: Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminall løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering*. Hentet fra: <https://www.fhi.no/contentassets/9edd82a6bf-f54e488870e612131bb242/barn-unge-og-kriminalitet-20202.pdf>
75. SVT. 2023. *Kartlaggning: Unga rymmer från HVB-hem – och rekryteras av gäng*. Hentet fra: <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/kartlaggning-unga-rymmer-fran-hvb-hem-och-rekryteras-av-gang>
76. RVTS Øst og SaLTo sekretariatet. 2024a.
77. RVTS Øst og SaLTo sekretariatet. 2024a.
78. Dagsavisen. 2023. *14-åring krasjet leiebil*. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/nyheter/2023/07/19/14-aring-krasjet-leiebil-appene-krever-ikke-bankid-hver-gang/>
79. Polisen. 2023. *Cross-agency situation report. Organised crime 2023*. Hentet fra: https://polisen.se/siteassets/dokument/organiserad_brottslighet/myndighetsgemensam-lagesbild-2023-engelsk.pdf
80. Økokrim. 2024b.
81. Justis- og beredskapsdepartementet. 2024a.
82. United Nations Office on Drugs and Crime. 2024. *Casinos, money laundering, underground banking, and transnational organized crime in east and southeast Asia: A hidden and accelerating threat*. Hentet fra: https://www.unodc.org/roseap/uploads/documents/Publications/2024/Casino_Underground_Banking_Report_2024.pdf
83. NSM. 2020a. *Temarapport – Innsiderisiko*. Hentet fra: <https://nsm.no/getfile.php/133153-1591706148/NSM/Filer/Dokumenter/Rapporter/Temarapport%20innsidere.pdf>
84. NSM. 2020a.
85. Dagens Næringsliv. 2024. *Etterforsker minst syv saker med utro banktjenere i Norge*. Hentet fra: <https://www.dn.no/kriminalitet/okonomisk-kriminalitet/finans-norge/bank/etterforsker-minst-syv-saker-med-utro-banktjenere-i-norge/2-1-1745326>
86. Europol. 2023. *The Other side of the Coin – Analysis of Financial and Economic Crime*. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/The%20Other%20Side%20of%20the%20Coin%20-%20Analysis%20of%20Financial%20and%20Economic%20Crime%20%28EN%29.pdf>
87. Microsoft. 2024. *Microsoft Digital Defense Report 2024 – The foundations and new frontiers of cybersecurity*. Hentet fra: <https://cdn-dynmedia-1.microsoft.com/is/content/microsoftcorp/microsoft/final/en-us/microsoft-brand/documents/Microsoft%20Digital%20Defense%20Report%202024%20%281%29.pdf>
88. NSM. 2024. *Risiko 2024. Nasjonal sikkerhet – et felles ansvar*. Hentet fra: <https://nsm.no/getfile>

- [php/1313477-1719434219/NSM/Filer/Dokumenter/Rapporter/Risiko%202024.pdf](#)
89. Finanstilsynet. 2024. *Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) 2024*. Hentet fra: <https://www.finanstilsynet.no/publikasjoner-og-analyser/risiko--og-saarbarhetsanalyse/2024/ros-2024/risiko--og-saarbarhetsanalyse-ros-2024/#risiko--og-saarbarhetsanalyse-ros-2024>
90. Myhre, Thoresen og Hjemdal. 2015. *Vold, overgrep og alkoholbruk – en ond sirkel?* Hentet fra: <https://www.forebygging.no/Kronikker/--2015/Vold-overgrep-og-alkoholbruk--en-ond-sirkel/>
91. Kripos. 2024. *Trusselaktørers kontaktetablering med barn på internett*. Hentet fra: https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/2024-11-27_a_trusselaktørers-kontaktetablering-med-barn-pa-internett.pdf
92. Medietilsynet. 2024. *Barn og medier - Barn og unges medievaner og tilgang til teknologi*. Hentet fra: <https://www.medietilsynet.no/fakta/rapporter/barn-og-medier/barn-medievaner-2024/>
93. Kripos. 2024. *Barn som selger egenprodusert seksualisert materiale til voksne*. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/kripos/seksuelle-overgrep/barn-som-selger-egenprodusert-seksualisert-materiale-til-voksne.pdf>
94. INTERPOL. 2025. *Fisheries crime threatens food security and undermines the sustainability of our oceans*. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>
95. Europol. 2021. *EU Policy Cycle – EMPACT*. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>
96. INTERPOL. 2025. *Tackling environmental crime: Germany, INTERPOL and WWF unite efforts*. Hentet fra: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2025/Tackling-Environmental-Crime-Germany-INTERPOL-and-WWF-unite-efforts>
97. Norges Råfisklag. 2024. *Nøkkeltall*. Hentet fra: <https://www.rafisklaget.no/statistikk>
98. Veterinærinstituttet. 2025. *Dødelighet i lakseoppdrett litt ned i 2024*. Hentet fra: <https://www.vetinst.no/nyheter/dodelighet-i-lakseoppdrett-litt-ned-i-2024>
99. Mattilsynet. 2023. *Mattilsynets arbeid med dyrevelferda*. Hentet fra: <https://www.mattilsynet.no/dyr/dyrevelferd/mattilsynet-sitt-arbeid-med-dyrevelferda>
100. Veterinærinstituttet. 2023. *Fiskehelse rapporten*. Hentet fra: https://www.vetinst.no/rapporter-og-publikasjoner/rapporter/2024/fiskehelse rapporten-2023/_/attachment/inline/1f94e174-ab61-4e71-8bf4-d58e57108321:83b28f3a356269e5a809c2729caf669e4522b560/Fiskehelse rapporten%202023.pdf
101. Hans Majestet Kong Harald. 2024. *Kongens nyttårstale 2024*. Hentet fra: <https://www.kongehuset.no/tale.html?tid=229540&sek=26947&scope=0>
102. Ipsos. 2023a. *Hatytringer, trusler og desinformasjon mot folkevalgte*. Hentet fra: <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/forskning-og-utvikling/fou-rapporter/Hatytringer-trusler-og-desinformasjon-mot-folkevalgte.pdf>
103. Ipsos. 2023a.
104. Office of the Director of National Intelligence. 2024a. *Annual Threat Assessment of the US Intelligence Community*. Hentet fra: <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/reports-publications/reports-publications-2024/3787-2024-annual-threat-assessment-of-the-u-s-intelligence-community>
105. Office of the Director of National Intelligence. 2024. *Press release nr. 29-24*. Hentet fra: <https://www.dni.gov/index.php/newsroom/press-releases/press-releases-2024/4015-pr-29-24>
106. Office of the Director of National Intelligence. 2024a.
107. MSSP. 2024. *NATO, others targeted by novel hacktivist collective*. Hentet fra: <https://www.msspalert.com/brief/nato-others-targeted-by-novel-hacktivist-collective>
108. Drago. 2024. *Targeting Operational Technology: The Hacktivist's Path to Public Attention and Disruption*. Hentet fra: <https://www.dragos.com/blog/hacktivist-tactics-targeting-operational-technology/>

109. CISA. 2024. *Defending OT Operations Against Ongoing Pro-Russia Hacktivist Activity*. Hentet fra: <https://www.cisa.gov/sites/default/files/2024-05/defending-ot-operations-against-ongoing-pro-russia-hacktivist-activity-508c.pdf>
110. The Hacker News. 2024. *Crypt Ghouls Targets Russian Firms with LockBit 3.0 and Babuk Ransomware Attacks*. Hentet fra: <https://thehackernews.com/2024/10/crypt-ghouls-targets-russian-firms-with.html>
111. Infosecurity Magazine. 2024. *From Protests to Profit: Why Hacktivists Are Joining the Ransomware Ranks*. Hentet fra: <https://www.infosecurity-magazine.com/news-features/why-hacktivist-joining-ransomware/>
112. SentinelOne. 2024. *Ikaruz Red Team | Hacktivist Group Leverages Ransomware for Attention Not Profit*. Hentet fra: <https://www.sentinelone.com/blog/ikaruz-red-team-hacktivist-group-leverages-ransomware-for-attention-not-profit/>

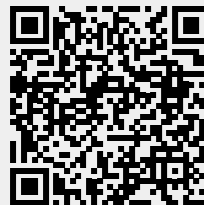
TIPS POLITIET

Ved å tipse politiet om noe kriminelt som du vet har skjedd eller kan komme til å skje, bidrar du til å forebygge at liknende skjer igjen.

→ [Tips.politiet.no](https://tips.politiet.no)

Politiets telefon, **02800**, er bemannet hele døgnet. Er situasjonen akutt? Ring politiets nødnummer **112**. Du kan også sende Nød-SMS til **112**.

Politiets nettpatroljer er synlige og tilgjengelige på sosiale medier. De deler informasjon, tar imot tips, svarer på politifaglige spørsmål og utfører politiarbeid på nett.

→ <https://www.politiet.no/rad/trygg-nettbruk/politiet-i-sosiale-medier/>

Næringslivskontaktene i politiet arbeider med å forebygge og redusere arbeidsmarkeds kriminalitet og kriminalitet rettet mot næringsliv. Ta gjerne kontakt med næringslivskontakten i ditt politidistrikt. De er her for deg og din virksomhet.

→ <https://www.politiet.no/kontakt-politiet/naringslivskontakter/>

Støttesenter for kriminalitetsutsatte

Har du vært utsatt for kriminelle handlinger? Det kan for eksempel være vold, seksuelle overgrep eller krenkelser av din personlige frihet.

Ring oss på: **800 40 008**

POLITIET

Politiets Trusselvurdering 2025

Utgiver: Kripos

politiet.no/trusselvurdering